

LES LLIÇONS D'OCTUBRE

Lev Trotski

1924

Versió catalana feta per Alejo Martínez des de: Léon Trotsky, 2004 [1924], *Les leçons d'Octobre*, Groupe Bolchevik – Cahier bolchevik n° 5, Paris.

CAL ESTUDIAR OCTUBRE

Si és cert que hem tingut èxit en la Revolució d'Octubre aquesta, no obstant, no n'ha tingut en la nostra literatura. No tenim encara ni una sola obra que fornisca un quadre general de la Revolució d'Octubre i remarque els principals moments des del punt de vista polític i organitzatiu. Encara més, fins ara no s'han editat els material que caracteritzen els diferents aspectes de la preparació de la revolució o la mateixa revolució. Publiquem un munt de documents i materials sobre la història de la revolució i del partit, abans i després d'octubre, però hom consagra força menys d'atenció al mateix octubre. Una vegada donat el colp de força sembla com si haguérem decidit que no l'haurem de repetir. Sembla com si, de l'estudi d'Octubre, de les seues condicions i preparació immediates, no esperarem una utilitat directa per a les urgents tasques de l'ulterior organització.

Tanmateix, tal apreciació és profundament errònia, àdhuc sent inconscient, i té, per altra banda, cert caràcter d'estretor nacional. Si nosaltres no hem de repetir la Revolució d'Octubre això no significa pas que aquesta experiència no ens pugua ensenyar res. Som un partit de la Internacional i, a més a més, el proletariat dels altres països encara ha de resoldre el seu problema d'Octubre i, durant els darrers anys, hem tingut proves suficientment convinents que els partits comunistes més avançats d'Occident no sols és que no han assimilat la nostra experiència sinó que, inclús, no la coneixen des del punt de vista dels fets.

Hom podria assenyalar, certament, que és impossible estudiar Octubre, i editar alhora els materials concernents a Octubre, sense posar damunt la taula les antigues divergències. Però tal manera d'abordar la qüestió seria molt miserable. Els desacords de 1917 eren, evidentment, força profunds i no gens fortuïts. Seria molt mesquí, però, fer-ne ara una arma de lluita contra aquells que aleshores es varen equivocar. Però encara seria més

inadmissible callar sobre els problemes capitals de la revolució d'Octubre, que tenen una importància internacional, per consideracions de caire personal.

L'any passat vàrem sofrir dues penoses derrotes en Bulgària: primer el PCB deixà passar el moment, excepcionalment favorable, per a una acció revolucionària (alçament dels camperols després del colp de força de juny de Tasankof) a causa de consideracions doctrinàries fatalistes; a continuació, esforçant-se en arreglar la seua falta, es llançà a la insurrecció de setembre sense haver preparat les premisses polítiques i organitzatives. La revolució búlgara hauria d'haver estat la introducció a la revolució alemanya. Dissortadament, aquesta deplorable introducció va tindre un desenvolupament encara pitjor en la mateixa Alemanya. En el segon semestre de l'últim any observarem en aquest país una demostració clàssica de la forma en què hom pot deixar passar una situació revolucionària excepcional i d'una importància històrica mundial. Les experiències búlgara i alemanya han estat àdhuc menys objecte d'una apreciació suficientment completa i concreta. L'autor d'aquestes línies forní l'any passat l'esquema del desenvolupament dels esdeveniments alemanys (veure a l'opuscle *L'Orient i l'Occident* els capítols "Davant d'un gir" i "L'etapa que travessem"). Tot el que ha passat després ha confirmat aquest esquema. Ningú ha intentat donar-ne qualsevol altra explicació. Però un esquema no ens és suficient, ens manca un quadre complet, amb el recolzament de tots els fets, del desenvolupament dels esdeveniments de l'any passat en Alemanya, un quadre que faça llum sobre les causes d'aquesta penosa desfeta.

Però és difícil somiar en una anàlisi dels esdeveniments a Bulgària i Alemanya si encara no hem fet un quadre polític i tàctic de la Revolució d'Octubre. Encara no ens hem fet una idea exacta del que vàrem fer i de com ho vàrem fer. Després d'Octubre, semblava que els esdeveniments en Europa es desenvoluparien, per ells mateixos, amb una tal rapidesa que no ens deixarien temps per a assimilar teòricament les lliçons d'Octubre. Però s'ha demostrat que el colp de força proletari esdevé impossible en absència d'un partit capaç de dirigir-lo. El proletariat no pot fer-se amb el poder mitjançant una insurrecció espontània: àdhuc en un país industrialment molt desenvolupat i forçament cultivat com Alemanya, la insurrecció espontània dels treballadors (en novembre de 1918) no ha pogut fer més que transmetre el poder a les mans de la burgesia. Una classe posseïdora és capaç de fer-se amb el poder, arrabassat a una altra classe posseïdora, recolzant-se en les seues riqueses, en la seua "cultura", en les seues innombrables relacions amb l'antic aparell d'estat. Per al proletariat res pot reemplaçar el partit. El període d'organització dels Partits Comunistes

comença, veritablement, a partir de la meitat de l'any 1921 ("lluita per les masses", "front únic", etc.). Les tasques d'octubre queden aleshores llunyanes i, alhora, també es relega a un segon pla l'estudi d'octubre. L'últim any ens ha enfrontat amb les tasques de la revolució proletària. És el moment de reunir tots els documents, d'editar tots els materials i de procedir al seu estudi.

És clar que sabem que cada poble, cada classe i, inclús, cada partit s'instrueixen principalment mercès a la seua pròpia experiència però això no significa, de cap de les maneres, que l'experiència dels altres països, classes i partits siga de poca importància. Sense l'estudi de la gran Revolució Francesa, de la Revolució de 1848 i de la de la Comuna de París, nosaltres mai hauríem acomplert la Revolució d'Octubre, àdhuc amb l'experiència de 1905: cert, vàrem fer aqueixa experiència recolzant-nos sobre les ensenyances de les revolucions anteriors i continuant-ne la línia històrica. Tot el període de la contrarevolució fou omplert per l'estudi de les lliçons de 1905. Per a l'estudi de la revolució victoriosa de 1917, però, no hem fet ni la dècima part del treball que vàrem fer per a la de 1905. Cert, no vivim en un període de reacció ni a l'emigració. Per contra, les forces i els mitjans amb què comptem actualment no poden comparar-se als d'aquells penosos anys. Cal posar a l'ordre del dia, en el Partit i en tota la Internacional, l'estudi de la Revolució d'Octubre. Cal que tot nostre partit, i particularment la joventut, estudien minuciosament l'experiència d'Octubre, que ens ha fornint una verificació incontestable del nostre passat i ens ha obert una àmplia porta cap el futur. La lliçó alemanya de l'últim any no és únicament un seriós recordatori sinó, encara més, un amenaçador advertiment.

Hom pot dir, certament, que el més pregon coneixement del desenvolupament de la Revolució d'Octubre no hauria estat pas una garantia de victòria per al nostre partit alemany. Però semblant raonament no ens fa avançar gens. Certament que el sols l'estudi de la Revolució d'Octubre és insuficient per a fer-nos vèncer en altres països; però poden donar-s'hi situacions en què existisquen totes les premisses de la revolució menys una direcció clarividant i resoluta del partit basat en la comprensió de les lleis i mètodes de la revolució. Tal era, precisament, la situació l'any passat a Alemanya. Pot repetir-se en d'altres països. Ara bé, per a l'estudi de les lleis i mètodes de la revolució proletària no hi ha, fins ara, font més important que nostra experiència d'Octubre. Els dirigents dels partits comunistes europeus que no estudiaren, d'una manera crítica i en tots els seus detalls, la història del colp de força d'Octubre s'assemblarien a un cap que, en preparar-se actualment a noves guerres, no estudiés l'experiència

estratègica, tàctica i tècnica de l'última guerra imperialista. Tal cap duria el seu exèrcit a la derrota.

El partit és l'instrument essencial de la revolució proletària. Nostra experiència d'un any (febrer de 1917-febrer de 1918) i les experiències complementàries de Finlàndia, Hongria, Itàlia, Bulgària i Alemanya, ens permeten gairebé erigir en llei la ineluctabilitat d'una crisi en el partit quan aquest passa, del treball de preparació revolucionària, a la lluita directa pel poder. Les crisis en el partit sorgeixen en general a cada gir important, com un preludi o conseqüència d'aquest gir. La raó és que cada període del desenvolupament del partit té els seus trets especials i reclama hàbituds i mètodes determinats de treball. Un gir tàctic implica una ruptura, més o menys important, amb aqueixes hàbituds i amb aqueixos mètodes, aquí està la font dels xocs i crisis. "Passa força sovint que [escrivia Lenin en 1917], davant d'un gir brusc de la història, els partits, inclús els avançats, no s'acoblen, durant un temps, si fa o no fa, llarg, a la nova situació, repeteixen les consignes que, justes ahir, han perdut tot sentit i això més "sobtadament" com el gir històric ha estat sobtat." D'aquí un perill: si el gir ha estat molt brusc o molt inesperat i el període superior ha acumulat força elements d'inèrcia i de conservadorisme en els òrgans dirigents del partit, aquest es demostra incapaç de dur la direcció del gir en el moment més greu per al que s'havia preparat durant anys o desenes d'anys. El partit cau en una crisi i el moviment s'efectua sense objectiu i va a la desfeta.

Un partit revolucionari està sotmès a la pressió d'altres forces polítiques, a cadascun dels períodes del seu desenvolupament elabora els mitjans de resistir-se'n i foragitar-les. En els girs tàctics, que comporten reagrupaments i friccions internes, sa força de resistència decreix. D'aquí la possibilitat constant que tenen els agrupaments interns del partit, engendrats per la necessitat del gir tàctic, de desenvolupar-se considerablement i esdevenir una base per a diferents tendències de classes. Parlant més planerament, un partit que no va a la par amb les tasques històriques de la seua classe esdevé, o corre el risc, un instrument indirecte de les altres classes.

Si l'observació que acabem de fer és justa per a cada gir tàctic important encara ho és més per als grans capgiraments estratègics. Per tàctica entenem en política, per analogia amb la ciència de la guerra, l'art de menar accions aïllades; per estratègia, l'art de vèncer, és a dir de fer-se amb el poder. Abans de la guerra, a l'època de la II Internacional, no fèiem ordinàriament aquesta distinció, ens limitaven a la concepció tàctica socialdemòcrata. I no era per atzar: la socialdemocràcia tenia una tàctica parlamentària, sindical, municipal, cooperativa, etc. La qüestió de la

combinació de totes les forces i recursos, de totes les armes per tal d'assolir la victòria sobre l'enemic, no es plantejava pas a l'època de la II Internacional doncs que aquesta no s'assignava pràcticament la tasca de la lluita pel poder. La Revolució de 1905, rere d'un llarg interval, posà de nou a l'ordre del dia les qüestions essencials, les qüestions estratègiques de la lluita proletària. Gràcies a això assegurà immensos avantatges als socialdemòcrates revolucionaris russos, és a dir als bolxevics. La gran època de l'estratègia revolucionària comença en 1917, primer per a Rússia i, després, per a tota Europa. L'estratègia, evidentment, no impedeix la tàctica: les qüestions del moviment sindical, de l'activitat parlamentària, etc., no desapareixen de nostre camp visual, però adquireixen altra importància com a mètodes subordinats a la lluita combinada pel poder. La tàctica està subordinada a l'estratègia.

Si els girs tàctics engendren habitualment friccions internes en el partit, els girs estratègics han de provocar, amb més motiu, capgiraments força més profunds. Ara bé, el tomb més brusc és aquell en què el partit del proletariat passa de la preparació, propaganda, organització i agitació a la lluita directa pel poder, a la insurrecció armada contra la burgesia. Tot el que hi ha dins del partit d'escèptic, conciliador, capitulador, s'alça contra la insurrecció, cerca per a la seua oposició formules teòriques i les troba totes manllevades dels seus adversaris d'ahir, els oportunistes. Encara haurem d'observar manta vegades aquest fenomen.

En el període de febrer a octubre, efectuant un llarg treball d'agitació i d'organització en les masses, el partit feu un últim examen, una darrera tria de les seues armes abans de la batalla decisiva. En octubre, i després, el valor d'aquestes armes fou verificat en una operació de vasta envergadura. Ocupar-se ara d'apreciar els diferents punts de vista sobre la Revolució en general, i sobre la revolució russa en particular, fent silenci sobre l'experiència de 1917, seria ocupar-se d'una escolàstica estèril i no d'una anàlisi marxista de la política. Seria actuar igual que gent discutint sobre els avantatges de diferents mètodes de natació però refusant-se a veure el riu en què aqueixos mètodes son aplicats pels nedadors. No hi ha millor verificació del punts de vista sobre la Revolució que la seua aplicació durant aquesta Revolució al igual que, com millor es verifica el mètode de natació, és quan el nedador es llança a l'aigua.

LA DICTADURA DEMOCRÀTICA DEL PROLETARIAT I DEL CAMPEROLAT: FEBRER I OCTUBRE

Pel seu desenvolupament i resultat, la Revolució d'Octubre ha descarregat un formidable colp sobre la parodia escolàstica del marxisme que estava

força estesa entre els mitjans socialdemòcrates russos (començant pel Grup de l'Emancipació del Treball) i que ha trobat la seua expressió més acabada en els menxevics. Aquest pseudomarxisme consistia essencialment en transformar el pensament condicional i limitat de Marx ("els països avançats mostren als països endarrerits la imatge del seu futur desenvolupament") en una llei absoluta, suprahistòrica, sobre què s'esforçava en basar la tàctica del partit de la classe obrera. Amb aquesta teoria no es podia plantejar, naturalment, la lluita del proletariat rus pel poder mentre els països econòmicament més desenvolupats no haguessen donat l'exemple i creat d'alguna forma un precedent. No hi ha dubte que cada país endarrerit troba *alguns* dels trets del seu esdevenidor en la història dels països avançats, però no es tracta d'una repetició general del desenvolupament dels esdeveniments. Pel contrari, com més l'economia capitalista revesteix un caràcter mundial més adquireix un caràcter especial l'evolució dels països endarrerits, on els elements retardataris es combinen amb els elements més moderns del capitalisme. En el seu prefaci a *La guerra camperola*, Engels escrivia: "En una determinada etapa (que no arriba pas al mateix temps o en un grau idèntic de desenvolupament en tots els llocs) la burgesia comença a adonar-se que el seu company, el proletariat, la depassa." L'evolució històrica obligà la burgesia russa a fer aquesta constatació més d'hora i completament que qualsevol altra. En la vespra de 1905 ja Lenin havia expressat el caràcter especial de la Revolució russa en la fórmula de la dictadura democràtica del proletariat i del camperolat. Per ella mateixa, aquesta fórmula, com ho mostra el curs ulterior dels esdeveniments, no podia tindre altra importància que com etapa vers la dictadura socialista del proletariat recolzant-se sobre el camperolat. Sencerament revolucionària, profundament dinàmica, la posició de Lenin sobre la qüestió estava radicalment enfrontada a l'esquema menxevic, segons el qual Rússia no podia gosar més que a repetir la història dels pobles avançats, amb la burgesia en el poder i la socialdemocràcia en l'oposició. Però, en la fórmula de Lenin, determinats cercles del nostre partit posaven l'accent no pas en la paraula "dictadura" sinó més en la paraula "democràtica" per tal d'oposar-la a la paraula "socialista". Això significava que en Rússia, país endarrerit, únicament la Revolució democràtica era concebible. La revolució socialista havia de començar en Occident. Nosaltres no ens podíem endinsar en la via vers el socialisme més que darrere Anglaterra, França i Alemanya. Però aquest punt de vista esdevenia, inevitablement, menxevic. I és això el que passà netament en 1917 quan es plantejaren les tasques de la revolució no com a qüestions de prognosi sinó com qüestions d'acció.

En les condicions de la Revolució, voler realitzar a fons la democràcia *contra* el socialisme (considerat prematur) era, políticament, derivar de la

posició proletària a la posició petitburguesa, passar-se a l'ala esquerra de la revolució nacional.

La revolució de febrer, presa aïlladament, era una revolució burgesa. Però com a revolució burgesa arribà massa tard i no tenia en ella mateixa cap element d'estabilitat. Esquinçada per contradiccions que es manifestaren immediatament per la dualitat de poders, havia o bé de transformar-se en introducció directa a la revolució proletària (que és el que ha passat) o bé llençar a Rússia a un estat semicolonial sota un regim d'oligarquia burgesa. En conseqüència, hom podia considerar el període consecutiu a la revolució de febrer o bé com un període de consolidació, desenvolupament o acabament de la revolució democràtica, o bé com un període de preparació de la revolució proletària. El primer punt de vista fou adoptat no sols pels dirigents menxevics i pels social revolucionaris sinó, també, per un cert nombre de dirigents bolxevics. Tanmateix, aquests darrers es distingien dels menxevics i social revolucionaris en què s'esforçaven en dur el més possible cap a l'esquerra la revolució democràtica. Però en el fons el seu mètode era el mateix: consistia en exercir sobre la burgesia dirigent una pressió que no trencava el marc del règim democràtic burgès. Si aquesta política hagués triomfat, el desenvolupament de la revolució s'hagués produït per fora del nostre partit i hauríem tingut, a fi de comptes, una insurrecció de masses obreres i camperoles no dirigida pel partit, en d'altres paraules: jornades de juliol en gran escala, es a dir una catàstrofe.

És evident que la conseqüència directa d'aquesta catàstrofe hagués estat la destrucció del partit. El que mostra la profunditat de les divergències de punts de vista que existien aleshores.

La influència dels menxevics i dels social revolucionari, durant el primer període de la revolució, expressava les il·lusions de les masses petitburgeses i, sobretot, de les masses camperoles en la població russa i la manca de maduresa de la revolució. Va estar, precisament, aquesta manca de maduresa el que, en les condicions especials creades per la guerra, donà als revolucionaris petitburgesos, que defenien el drets històrics de la burgesia al poder, la possibilitat de dirigir, almenys aparentment, el poble. Però això no significa que la revolució russa havia de seguir necessàriament la via que va seguir en realitat de febrer a octubre de 1917. Aquesta via degotava no únicament de les relacions de classe sinó, també, de les condicions temporànies creades per la guerra. Gràcies a la guerra, el camperolat es trobà organitzat i armat sota la forma d'un exèrcit de milions d'homes. Abans que el proletariat hagués tingut temps d'organitzar-se sota la seua bandera per a encapçalar les masses rural, els revolucionaris petitburgesos havien trobat un recolzament natural en l'exèrcit camperol

revoltat contra la guerra. Amb tot el pes d'aquest exèrcit innumerable, de què tot depenia directament, pressionaren sobre el proletariat i, en els primers moments, l'arrossegaren darrere d'ells. La marxa de la revolució podia haver estat diferent sobre les mateixes bases de classe: és això el que mostren, ben a les clares, els esdeveniments que precediren a la guerra. En juliol de 1914 Petrograd va estar sacsejada per vagues revolucionàries que desembocaren inclús en combats al carrer. La direcció d'aquest moviment pertanyia, incontestablement, a l'organització clandestina i a la premsa legal del nostre partit. El bolxevisme consolidava la seua influència en la lluita directa contra els liquidadors i els partits petitburgesos en general. El desenvolupament del moviment hagués comportat, primer que res, el creixement del Partit Bolxevic: els soviets de diputats obrers de 1914, si hagueren estat instituits, hagueren sigut, versemblantment, des d'un principi bolxevics. El despertar del camp es va fer sota la direcció dels soviets urbans, dirigits pels bolxevics. Això no vol dir que els social revolucionaris hagueren perdut immediatament tota influència en el camp; segons totes les probabilitats, la primera etapa de la revolució proletària haguera estat superada sota la bandera dels *narodniki*. Però aquests haurien estat forçats a avançar la seua ala esquerra per tal d'estar en contacte amb els soviets bolxevics de les ciutats. En aquesta cas també la sortida directa de la insurrecció hagués depès, sobretot, de l'esperit i la conducta de l'exèrcit lligat al camperolat. És impossible, i d'altra banda inútil, endevinar ara si el moviment de 1914-1915 haguera menat a la victòria en cas en què la guerra no haguera esclatat. Però hi ha força indicis que, si la revolució victoriosa s'hagués desenvolupa en la via inaugurada pels esdeveniments de juliol de 1914, l'enderrocament del tsarisme hagués menat al poder als soviets obrers revolucionaris els quals, mitjançant (en els primers moments) els *narodniki* d'esquerres, hagueren arrossegat a la seua òrbita les masses camperoles.

La guerra interrompí el moviment revolucionari, l'ajornà i, després, l'accelerà extremadament. Sota la forma d'un exèrcit d'uns quants milions d'homes, la guerra creà per als partits petitburgesos no sols una base social sinó també una inesperada base d'organització excepcional: en efecte, és difícil transformar la pagesia en base d'organització inclús quan aquella és revolucionària. Recolzant-se en aquesta organització ja presta, que era l'exèrcit, els partits petitburgesos la imposaven al proletariat i el tancaven en la malla del defensisme. Heus aquí perquè Lenin, des del principi, combatia aferrissadament l'antiga consigna "dictadura democràtica del proletariat i del camperolat" que, en les noves condicions, significava la transformació del Partit Bolxevic en l'esquerra del bloc defensista. Per a Lenin la tasca principal consistia en treure a l'avantguarda proletària del pantà defensista. Únicament amb aquesta condició podia el proletariat, en

la següent etapa, esdevenir el centre d'aplegament de les masses treballadores rurals. Però ¿quina actitud calia tindre envers la revolució democràtica o, més exactament, envers la dictadura democràtica del proletariat i del camperolat? Lenin donà fortes batzacades als “vells bolxevics” que “manta vegades ja [deia ell] han representat un trist paper en la història del nostre partit repetint inintel·ligiblement una formula apresada en comptes d'estudiar les particularitats de la nova situació real”. “Cal alinear-se [afegia] sobre la nova realitat i no sobre les velles formules. L'antiga formula bolxevic de Kamenev “la revolució democràtica burgesa no s'ha acabat”, abraça aquesta realitat? No, aquesta formula és vella, ja no serveix cap valor, ha mort i vós seran els esforços per a ressuscitar-la.”

Lenin, és cert, deia de vegades que els soviets de diputats d'obriers, soldats i pagesos, realitzaven, en la primera època de la revolució de febrer, *fins a un determinat punt*, la dictadura revolucionària del proletariat i del camperolat. Això és cert en la mida en què aquests soviets exercien el poder. Però els soviets del període de febrer no exercien més que un semipoder, com moltes vegades ho va explicar Lenin. Sostenien el poder de la burgesia exercint alhora sobre ella una pressió sota la forma de semioposició. És precisament aquesta situació equívoca que els permetia de no eixir del marc de la coalició democràtica dels obrers, camperols i soldats. Aquesta coalició, en la mida en què es recolzava no sobre relacions estatals regularitzades sinó sobre la força armada i la conjuntura revolucionària, tendia a la dictadura però quedava encara molt lluny. La inestabilitat dels soviets conciliadors degotava del caràcter democràtic, no oficial, d'aquesta coalició d'obriers, camperols i soldats exercint un semipoder. Els soviets havien, o bé veure de créixer, fins la desaparició, el seu paper, o bé fer-se, realment, amb el poder. Però podien fer-se'n no com a coalició democràtica dels obrers i camperols, representats per diferents partits, sinó com a dictadura del proletariat dirigida per un únic partit arrossegant rere d'ell les masses rurals, començant per les capes semiproletàries. En d'altres paraules, la coalició democràtica obrera i camperola no podia ser considerada més que com una forma preliminar abans de la pujada al poder, com una tendència sinó millor com un fet. La marxa cap al poder havia, inevitablement, de fer esclatar l'embolcall democràtic, posar a la majoria del camperolat en la necessitat de seguir els obrers, de permetre al proletariat realitzar la seua dictadura de classe i, per això mateix, posar a l'ordre del dia, paral·lelament a la democratització radical de les relacions socials, la intromissió socialista de l'estat obrer en els drets de la propietat capitalista. Continuar sota aquestes condicions atenint-se a la formula “dictadura democràtica” era, en realitat, renunciar al poder i acular la revolució en un atzucac. La principal qüestió en litigi, al voltant de la qual pivotaven totes les altres, era: cal lluitar pel poder? Cal o

no cal prendre el poder? Únicament això demostra ja que estem en presència no de divergències de punt de vista episòdics sinó de dues tendències de principi. L'una d'elles era proletària i menava a la via de la revolució mundial mentre que l'altra era "*democràtica*", és a dir petitburgesa, i menava, en última instància, a la subordinació de la política proletària a les necessitats de la societat burgesa que estava reformant-se. Aquestes tendències aïrtaven una contra l'altra, l'any 1917, en totes les qüestions àdhuc que foren poc importants. L'època revolucionària, és a dir el moment en què el capital acumulat pels partits es posa en acció, havia de fer, inevitablement, aparèixer desacords d'aquesta mena. En una mesura més o menys gran, amb diferències motivades per la situació, aquestes dues tendències es manifestaren també, en el període revolucionari en tots els països manta vegades. Si per "*bolxevisme*" hom entén una educació, un tremp, una organització de l'avantguarda proletària fent a aquesta capaç de fer-se per la força amb el poder; si per "*socialdemocràcia*" hom entén el reformisme i l'oposició dins del marc de la societat burgesa i l'adaptació a la seua legalitat, és a dir l'educació de les masses en la idea de la inamovibilitat de l'estat burgès, és clar que, inclús dins d'un partit comunista que no sorgeix completament armat de la forja de la història, la lluita entre les tendències socialdemòcrates i el bolxevisme s'ha de manifestar de la forma més clara i oberta en el període revolucionari quan la qüestió del poder es planteja directament.

La tasca de la conquesta del poder no es plantejà al partit fins el 4 d'abril, és a dir després de l'arribada de Lenin a Petrograd. Però, inclús a partir d'aqueix moment, la línia del partit no tingué un caràcter continu, indiscutible per a tots. Malgrat les decisions de la conferència d'abril de 1917, una resistència, ja sorda ja declarada, al curs revolucionari es manifestà tot al llarg del període de preparació.

L'estudi del desenvolupament dels divergents punts de vista entre febrer i la consolidació de la Revolució d'Octubre no presenten únicament un interès teòric excepcional sinó una importància pràctica incommensurable. Lenin, en 1910, havia qualificat d'anticipació els desacords que s'havien manifestat al Segon Congrés en 1903. Importa seguir aquests desacords a partir de la seua font, és a dir des de 1903, i, inclús, des de l'"*economicisme*". Però aquest estudi no té sentit si no és complet i abraça, igualment, el període en què les divergències de punts de vista foren sotmeses a la prova decisiva, és a dir Octubre.

No podem en aquestes pàgines emprendre un examen aprofundit de tots els estadis d'aquesta lluita. Però jutgem necessari d'omplir parcialment la

llacuna inadmissible que existeix en la nostra literatura sobre el període més important del desenvolupament del partit.

Com ja hem dit, la qüestió del poder és el nus d'aquestes divergències de punts de vista. És el criteri suprem que permet determinar el caràcter d'un partit revolucionari (i inclús d'un partit no revolucionari). En el període que estudiem, la qüestió de la guerra es planteja i es resol en connexió estreta amb la qüestió del poder. Examinarem aquestes dues qüestions en ordre cronològic: posició del partit i la seua premsa en el primer període després de l'enderrocament del tsarisme, abans de l'arribada de Lenin; lluita al voltant de les tesis de Lenin; conferència d'abril; conseqüències de les jornades de juliol; alçament de Kornilov; conferència democràtica i Pre-parlament; qüestió de la insurrecció armada i de la crisi de poder (setembre-octubre); qüestió d'un govern socialista “*homogeni*”.

L'estudi d'aquestes divergències de punts de vista ens permetran, esperem, treure conclusions que podran servir als altres partits de la Internacional Comunista.

LA GUERRA A LA GUERRA I EL DEFENSISME

L'enderrocament del tsarisme en febrer de 1917 marcà, evidentment, un gegantí pas endavant. Però la revolució de febrer, vista aïlladament, únicament significava que Rússia s'apropava al tipus de república burgesa que existeix, com és ara, a França. Els partits revolucionaris petitburgesos no la consideraven, evidentment, com una revolució burgesa però menys encara la veien com una etapa envers la revolució socialista; la consideraren com una adquisició democràtica que tenia, per ella mateixa, un valor independent, en això fonamentaren la ideologia del defensisme revolucionari. Defensaren no la dominació de tal o tal altra classe sinó la revolució i la democràcia. Però en el nostre partit també la revolució de febrer ocasionà, en els primers moments, un desplaçament considerable de les perspectives revolucionàries. En març, la *Pravda* estava, en el fons, més a prop de la posició defensista revolucionària que no de la posició de Lenin.

En un article de la redacció es podia llegir: “Quan dos exèrcits s'enfronten, la política més estúpida seria la de proposar a un d'ells d'abaixar les armes i tornar a la llar. Aquesta política no seria una política de pau sinó d'esclavatge, una política que refusaria amb indignació un poble lliure. No, el poble continuarà ferm al seu lloc i respondrà a cada bala amb una altra bala, a cada projectil amb un altre projectil. No podem permetre cap desorganització de les forces militars de la revolució.” (“Cap diplomàcia

secreta”, *Pravda*, 15 de març de 1917). Com hom pot veure, no es tracta ací de classes dominants o oprimides sinó del poble lliure; no són les classes que lluiten pel poder sinó el poble lliure que està “al seu lloc”. Les idees, i la seua formulació, són purament defensistes. En el mateix article podem llegir: “La nostra consigna no és la desorganització de l’exèrcit que és revolucionari, o que està revolucionant-se, ni la buida divisa: A baix la guerra! La nostra consigna és: pressió sobre el govern provisional per a forçar-lo a fer obertament, davant de la democràcia mundial, una temptativa per tal de dur els països bel·ligerants a entaular immediatament negociacions sobre els mitjans per a posar fi a aquesta guerra mundial. Fins aqueix moment, cadascú restarà al seu lloc de combat.” Aquest programa de pressió sobre el govern imperialista per a dur-lo a semblant temptativa era el de Kautsky i Ledebour en Alemanya, Longuet en França i Mac Donald en Anglaterra però no era el programa del bolxevisme. En aquest article la redacció no es contenta pas en aprovar el famós manifest del soviètic de Petrograd *Als pobles del món sencer* (manifest impregnat per l’esperit del defensisme revolucionari); la redacció se solidaritza amb les resolucions netament defensistes adoptades a dos mítings fets en Petrograd i un dels quals declarava: “Si les democràcies alemanya i austríaca no escolten nostra veu [és a dir la veu del govern provisional i del soviètic conciliador, LT] defensarem nostra pàtria fins l’última gota de nostra sang.”

Aquest article no és una excepció. Expressa exactament la posició de la *Pravda* fins el retorn de Lenin a Rússia. Així, en l’article “Sobre la guerra” (*Pravda*, 16 de març de 1917), que, amb tot, conté algunes consideracions crítiques sobre el manifest als pobles, es troba la següent declaració: “Hom no pot més que aplaudir la crida feta ahir pel soviètic dels diputats obrers i de soldats de Petrograd que invita tots els pobles del món sencer a forçar els seus governs a cessar la carnisseria.” Com trobar una eixida a la guerra? El mateix article respon així: “L’eixida consisteix en una pressió sobre el govern provisional per tal de fer-li declarar que consent en obrir immediatament negociacions de pau.”

Es podrien fornir quantitat de cites anàlogues en caràcter defensiu i conciliador poc menys poc més emmascarat. En aquells moments, Lenin, que encara no havia pogut fugir de Zuric, s’alçava vigorosament en les seues *Cartes des de lluny* contra qualsevol concessió al defensisme i al conciliacionisme. “És absolutament inadmissible [escrivia el 8 de març] dissimular-se i dissimular al poble que aquest govern vol la continuació de la guerra imperialista, que és l’agent del capital anglès, que vol la restauració de la monarquia i la consolidació de la dominació dels propietaris grans terratinents i dels capitalistes.” Després, el 12 de març:

“Demandar a aquest govern que concloga una pau democràtica equival a demanar virtut als amos dels bordells.” Mentre que la *Pravda* exhorta a fer pressió sobre el govern provisional per tal d’obligar-lo a intervenir en favor de la pau davant de “tota la democràcia mundial” Lenin escriu: “Dirigir-se al govern Gutchkov-Miliukov per a proposar-li concloure el més ràpidament possible una pau honorable, democràtica, és actuar com un rector de poble que proposés als grans terratinents i als mercaders viure d’acord amb la llei de Déu, amar al proïsme i posar la galta dreta quan hom els pega en l’esquerra.”

El 4 d’abril, a l’endemà de la seua arribada a Petrograd, Lenin s’enfrontà resoludament a la posició de la *Pravda* en la qüestió de la guerra i la pau: “No cal aportar cap recolzament al govern provisional [escrivia], cal explicar la mentida de totes les seues promeses, particularment la que concerneix la renúncia a les annexions. Cal desemascarar aquest govern en comptes de demanar-li que deixi de ser imperialista (reivindicació pròpia únicament per a fer nàixer il·lusions).” Inútil dir que Lenin qualificà de “fosc” i “confús” la crida dels conciliadors del 14 de març, tan favorablement acollida per la *Pravda*. És una formidable hipocresia invitar els altres pobles a trencar amb els seus banquers i crear, al mateix temps, un govern de coalició amb els propis banquers. “Els homes del centre [diu Lenin en el seu projecte de plataforma] juren pels seus déus que ells són marxistes, internacionalistes, que ells són a favor de la pau mercès a tota mena de pressió sobre el seu govern a fi que aquest “manifeste la voluntat de pau del poble””.

¿Un partit revolucionari renuncia a exercir pressió sobre la burgesia i el seu govern? Podria objectar-se de primeres. Evidentment que no. La pressió sobre el govern burgès és la via de les reformes. Un partit marxista revolucionari no renuncia pas a les reformes, però les reformes tenen com a objectiu qüestions secundàries i no les qüestions essencials. Hom no pot fer-se amb el poder mitjançant les reformes. Hom no pot, mitjançant la pressió, forçar la burgesia a canviar la seua política en una qüestió de què depèn la seua sort. Va ser, precisament, perquè la burgesia no havia donat possibilitat d’una pressió reformista que la guerra havia creat una situació revolucionària: calia o bé seguir fins al final a la burgesia o bé revoltar les masses contra ella per tal d’arrancar-li el poder. En el primer cas, hom podia aconseguir de la burgesia certes concessions en política interior, amb la condició de sostenir sense reserves la política exterior de l’imperialisme. Per això és que el reformisme socialista es transformà, obertament, des del principi de la guerra en imperialisme socialista. És per això que els elements vertaderament revolucionaris es veieren obligats a crear una nova internacional. El punt de vista de la *Pravda* no és proletari-revolucionari

sinó democràtic-defensista malgrat que equívoc en el seu defensisme. Hem enderrocat el tsarisme, es deia, exercim una pressió sobre el poder democràtic. Aquest últim ha de proposar la pau als pobles. Si la democràcia alemanya no pot exercir una pressió suficient sobre el seu govern, nosaltres defensarem la nostra “pàtria” fins l’última gota de la nostra sang. La realització de la pau no estava plantejada com la tasca exclusiva de la classe obrera, tasca a acomplir per dalt del cap del govern provisional, perquè la conquesta del poder pel proletariat no estava plantejada com una tasca revolucionària pràctica. Tanmateix, les dues coses eren inseparables.

LA CONFERÈNCIA D’ABRIL

El discurs de Lenin a l’estació de Finlàndia sobre el caràcter socialista de la revolució russa fou, per a molts dirigents del Partit, com una bomba. La polèmica entre Lenin i els partidaris de “l’acabament de la revolució democràtica” començà des del primer dia.

La demostració armada d’abril, en què ressonà la consigna “A baix el govern provisional!”, ocasionà un agut conflicte. Forní, a determinats representants de la dreta, el pretext per a acusar Lenin de blanquisme: el govern provisional, recolzat aleshores per la majoria dels soviets, no podria ser enderrocat més que forçant la voluntat de la majoria dels treballadors. Formalment podia semblar que el retret no mancava de fonament. En realitat no havia la més mínima ombra de blanquisme en la política de Lenin en abril. Tota la qüestió consistia per a d’ell en saber en què mesura continuaven els soviets reflectint l’estat d’ànim de les masses i en determinar si el partit no s’equivocava orientant-se per ells. La manifestació d’abril, que havia estat “més esquerrana” del que convenia, era un reconeixement destinat a verificar l’estat d’esperit de les masses i les relacions entre aquestes i la majoria del soviets. Mostrà la necessitat d’un llarg treball de preparació. A principis de maig, Lenin blasmà severament els mariners de Kronstadt perquè, amb el seu ímpetu, havien anat massa lluny i havien declarat no reconèixer el govern provisional.

Els adversaris de la lluita pel poder abordaven la qüestió altrament. A la Conferència d’Abril del Partit, Kamenev exposà les seues queixes: “En el número 19 de la *Pravda*, alguns camarades [es tracta evidentment de Lenin, LT] havien proposat una resolució sobre l’enderrocament del govern provisional, resolució impresa abans de l’última crisi, però l’han retirada de seguida per susceptible d’introduir la desorganització i l’empremta de l’esperit d’aventura. Hom ho pot veure, els camarades en qüestió han après alguna cosa durant aquesta crisi. La resolució proposada [és a dir la resolució proposada per Lenin a la Conferència, LT] repeteix aquest error.”

Aquesta forma de plantejar la qüestió és força significativa. Una vegada efectuat el reconeixement, Lenin retirà la consigna de l'enderrocament immediat del govern provisional però la retirà provisionalment, per dues setmanes o dos mesos, segons que la indignació de les masses contra els conciliadors cresqués més o menys ràpidament. L'oposició considerava la consigna com un error. El retrocés provisional de Lenin no comportava la més mínima modificació de la seua línia. Lenin es basava no sobre el fet que la revolució democràtica no estava encara acaba sinó, únicament, sobre el fet que les masses encara eren incapaces d'enderrocar el govern provisional i que calia fer-les, ràpidament, capaces de fer-ho.

Tota la Conferència d'Abril del partit estigué consagrada a aquesta qüestió essencial: ¿Anem a la conquesta del poder per tal de realitzar la revolució socialista o ajudem a acabar la revolució democràtica? Dissortadament l'acta d'aquesta conferència no està encara impresa; no obstant, potser no hi haja en la història del nostre partit congrés amb una importància tan gran, tant directament com per a la sort de la revolució.

Lluita irreductible contra el defensisme i contra els defensistes, conquesta de la majoria en els soviets, enderrocament del govern provisional mitjançant els soviets, política revolucionària de pau, programa de revolució socialista a l'interior i de revolució internacional a l'exterior: aqueixa és la plataforma de Lenin. Com és sabut, l'oposició estava a favor de l'acabament de la revolució democràtica mitjançant una pressió sobre el govern provisional, els soviets haurien, així, d'haver restat com a òrgans de "control" sobre el poder burgès. D'aquí una actitud força conciliadora davant del defensisme.

Un dels adversaris de Lenin declarava a la Conferència d'abril. "Parlem dels soviets d'obres i soldats com de centres organitzadors de les nostres forces i del poder... El seu nom ja indica, per ell mateix, que són un bloc de forces petitburgeses i proletàries al que se li imposa la necessitat d'acabar les tasques democràtiques burgeses. Si la revolució democràtica burgesa és acabada, aquest bloc ja no existirà... i el proletariat menarà la lluita revolucionària contra ell... Tanmateix, nosaltres reconeguem aquests soviets com a centres d'organització de nostres forces... Així, la revolució burgesa no està encara acabada, no ha donat tota sa mesura i nosaltres hem de reconèixer que, si estigués enterament terminada, el poder passaria a les mans del proletariat." (Discurs de Kamenev)

La inconsistència d'aquest raonament és evident: en efecte, la revolució no estarà mai acabada completament fins que el poder no passe a d'altres mans. L'autor del discurs ignora l'eix veritable de la revolució: no dedueix

les tasques del partit del reagrupament real de les forces de classe sinó d'una definició formal de la revolució considerada com burgesa o democràtico-burgesa. Segons ell, cal fer bloc amb la petita burgesia i exercir un control sobre el poder burgès mentre la revolució burgesa no estiga acaba. Heus aquí netament un esquema menxevic. En limitar, doctrinàriament, les tasques de la revolució nomenant-la "burgesa" hom havia, fatalment, d'arribar a la política del control sobre el govern provisional, a la reivindicació d'un programa de pau sense annexions, etc. Per acabament de la revolució democràtica hom sobreentén la realització d'una sèrie de reformes mitjançant la Constituent, on el partit bolxevic havia de fer el paper d'ala esquerra. La consigna "Tot el poder als soviets" perdia, així, tot contingut real. És per això que Noguine, més lògic que els seus camarades d'oposició, declarava a la Conferència d'Abril. "En el curs de l'evolució, les atribucions més importants dels soviets desapareixen i una sèrie de les seues funcions administratives li són transmises als ajuntaments, zemstvos, etc. Considerem el desenvolupament ulterior de l'organització estatal: no podem negar que hi haurà una assemblea constituent i, a continuació, un parlament. En resulta d'aquí que, progressivament, els soviets seran desproveïts de les seues principals funcions; però això no vol dir que aquests acabaran deshonrosament la seua existència. No faran més que transmetre les seues funcions. No serà pas amb els soviets del tipus actual que ens arribarà la república-comuna."

En la Conferència d'abril tots els adversaris de Lenin no arribaven fins a les conclusions de Noguine però tots, per la lògica de les coses, es veieren forçats d'acceptar-les alguns mesos més tard, a la vespra d'octubre. Dirigir la revolució proletària o limitar-se al paper d'oposició al parlament burgès: tal era l'alternativa davant de què es trobava el nostre partit. La segona posició era menxevic o, més exactament, havia estat la posició que els menxevics es veieren forçats d'abandonar després de la revolució de febrer. En efecte, durant anys els líders menxevics havien afirmat que la futura revolució seria burgesa, que el govern d'una revolució burgesa no podia acomplir més que les tasques de la burgesia, que la socialdemocràcia no podia assumir les tasques de la democràcia burgesa i devia, "pressionant alhora la burgesia vers l'esquerra", confinar-se al paper d'oposició. Martynov, en particular, no deixà de desenrotllar aquest tema. La revolució de febrer dugué molt prompte els menxevics a participar en el govern. De la seua posició de principi no en conservaren més que la tesi segons la qual el proletariat no havia de fer-se amb el poder. Així, aquells bolxevics que condemnaven el ministerialisme menxevic enfrontant-se, alhora, a la presa del poder pel proletariat, s'atrinxeraven en les posicions pre-revolucionàries dels menxevics.

La revolució provocà desplaçaments polítics en els dos sentits: les dretes esdevingueren cadets i els cadets republicans (desplaçament ver l'esquerra); els social revolucionaris i els menxevics esdevingueren partit burgès dirigent (desplaçament ver la dreta). És per aquests mitjans que la societat burgesa intenta crear un nou esquelet per al seu poder, la seua estabilitat i el seu ordre. Però quan els menxevics abandonaren el seu socialisme formal a canvi de la democràcia vulgar, la dreta dels bolxevics passà al socialisme formal, és a dir a la posició que ocupaven, el dia anterior, els menxevics.

El mateix reagrupament es produí en la qüestió de la guerra. A excepció d'alguns doctrinaris, la burgesia (que, per altra banda, no esperava pas la victòria militar) adoptà la fórmula "Ni annexió ni contribució". Els menxevics i els social revolucionaris zimmerwaldians, que havien criticat als socialistes francesos perquè defensaven la seua pàtria republicana burgesa, esdevingueren defensistes des que es sentiren en una república burgesa: de la posició internacionalista passiva passaren al patriotisme actiu. Al mateix temps, la dreta bolxevic lliscà cap l'internacionalisme passiu, de "pressió", sobre el govern provisional en vistes d'una pau democràtica "sense annexions ni contribucions". Així és que la fórmula de la dictadura democràtica del proletariat i del camperolat es dislocà, teòricament i política, en la Conferència d'Abril i feu aparèixer dos punts de vista oposats: el punt de vista democràtic, dissimulat per restriccions socialistes formals, i el punt de vista socialista revolucionari o punt de vista bolxevic veritable.

LES JORNADES DE JULIOL, EL MOTÍ DE KORNILOV, LA CONFERÈNCIA DEMOCRÀTICA I EL PRE-PARLAMENT

Les decisions de la Conferència d'Abril donaren al partit una justa línia però no liquidaren les divergències al cim de la direcció. Pel contrari, aquestes divergències revestirien, en el curs dels esdeveniments, formes encara més concretes i assoliren la seua major agudeses en el moment més greu de la revolució en les jornades d'octubre.

La temptativa d'organitzar una demostració el 10 de juny, temptativa suggerida per Lenin, fou condemnada com una aventura pels bolxevics que havien desaprovat el caràcter de la manifestació d'abril. La demostració del 10 de juny no es realitzà puix fou prohibida pel Congrés dels Soviets. Però el 18 de juny el partit tingué sa revenja: la demostració general de Petrograd, organitzada a iniciativa, per altra banda força imprudent, dels conciliadors s'efectua quasi enterament sota les consignes dels bolxevics. Tanmateix el govern intentà guanyar el capítol: encetà una

estúpida ofensiva en el front. El moment era decisiu. Lenin posà el partit en guàrdia contra les imprudències: el 21 de juny escrivia en la *Pravda* “Camarades, en l’hora actual, una intervenció no seria racional. Ens cal franquejar una altra etapa en la nostra revolució.”

Vingueren les jornades de juliol que marcaren un moment important en la via de la revolució i del desenvolupament de les divergències de punts de vista en l’interior del partit. En aquestes jornades la pressió espontània de les masses de Petrograd feu un paper decisiu. Però és indubtable que Lenin es preguntà aleshores si no havia arribat ja el moment, si l’estat d’ànim de les masses no havia passat la superestructura soviètica i si, hipnotitzats per la legalitat soviètica, no arriscàvem d’endarrerir-nos-en i separar-nos d’elles. És molt versemblant que determinades operacions, purament militars, durant les jornades de juliol resultaren de la iniciativa de camarades sincerament persuadits de què no estaven en desacord amb l’apreciació de la situació per Lenin. Més tard Lenin digué: “En juliol vàrem cometre força bestieses.” En realitat, també aquesta vegada, la qüestió es reduïa a un reconeixement però de més gran envergadura i en una etapa més avançada del moviment. Haguérem de batre’ns en retirada. Preparant-se per a la insurrecció i la presa del poder, Lenin i el partit no veieren en la intervenció de juliol més que un episodi en què havíem pagat molt car el reconeixement, en profunditat, entre les forces enemigues però que no podia desviar la línia general de nostra acció. Pel contrari, els camarades hostils a la política de la presa del poder veurien en l’episodi de juliol una nociva aventura. Els elements de dreta reforçaren la seua mobilització; la seua crítica esdevingué més categòrica i, conseqüentment, el to de la resposta canvià. Lenin escrivia: “Totes aquestes lamentacions, totes aquestes reflexions tendents a provar que no s’havia d’haver participat, o bé provenen de renegats, si emanen de bolxevics, o bé són manifestacions d’esglai i de l’habitual confusió dels petitburgesos.” Aquesta paraula de renegat, pronunciada en semblant moment, aclaria amb un força tràgica les divergències dels punts de vista en el partit. Seguidament esdevingué cada vegada més freqüent.

L’actitud oportunista en la qüestió del poder i de la guerra predeterminava, evidentment, una actitud anàloga envers la Internacional. Els dretans cercaren la forma de fer participar al partit en la Conferència d’Estocolm dels social-patriotes. Lenin escrivia el 16 d’agost: “El discurs de Kamenev en el Consell Central Executiu, el 6 d’agost, amb motiu de la Conferència d’Estocolm, ha de ser reprovat pels bolxevics fidels al seu partit i als seus principis.” Més avant, amb motiu d’una frase en què hom deia que la bandera revolucionària començava a flotar sobre Estocolm, Lenin escrivia: “És una declaració buida en l’esperit de Txernov i de Tseretelli. És una

nauseabunda mentida. No és la bandera revolucionària sinó la bandera de les transaccions, dels acords, de l'amnistia dels social-imperialistes, de les negociacions dels banquers per al repartiment dels territoris annexats, que comença a flotar sobre Estocolm.

La via que duia a Estocolm menava, en realitat, a la II Internacional, al igual que la participació al pre-parlament menava a la república burgesa. Lenin estigué a favor del boicot a la Conferència d'Estocolm, com ho estigué més tard pel boicot al pre-parlament. En el moment àlgid de la lluita no oblidà, un sol instant, la tasca de la creació d'una nova internacional, d'una Internacional Comunista.

Ja el 10 d'abril Lenin intervé per demanar el canvi del nom del partit. Aprecià així les objeccions que li foren fetes: "Són els arguments de la rutina, la torpor i la passivitat." Insisteix: "És el moment de tirar la nostra camisa bruta, és el moment de posar-nos roba neta." Tanmateix, la resistència en les esferes dirigents fou tan forta que calgué esperar un any per a que el partit es decidís a canviar de nom, a retornar a les tradicions de Marx i Engels. Aquest episodi és característic del paper de Lenin al llarg de tot l'any 1917: en el tombant més bruscat de la història ell no cessà de menar en el partit una acarnissada lluita contra l'ahir, pel demà. I la resistència de l'ahir que es manifesta sota la bandera de la tradició ateny per moments una agudesa extrema.

El motí de Kornilov, que comportà un gir sensible en favor nostre, atenuà temporalment però no feu desaparèixer els desacords. En un moment donat es manifestà entre la dreta una tendència a l'apropament del partit i de la majoria soviètica al terreny de la defensa de la revolució i, en part, de la pàtria. Lenin reaccionà al principi de setembre en la seua lletra al Comitè Central: "Admetre el punt de vista de la defensa nacional o (com alguns bolxevics) anar fins i tot a fer bloc amb els socialistes revolucionaris fins a sostenir el govern provisional, és, en tinc la profunda convicció, l'error més groller alhora que és donar prova d'una manca absoluta de principis. No esdevindrem defensistes més que després de la presa del poder pel proletariat..." Més avant: "Inclús ara, no hem de sostenir el govern Kerenski. Això seria faltar als principis. Però com és això, ens dirà algú, no cal combatre Kornilov? Certament sí. Però entre combatre Kornilov i sostenir Kerenski hi ha una diferència, hi ha un límit i aquest límit determinats bolxevics el franquegen caient en el 'conciliacionisme', deixant-se dur pel torrent dels esdeveniments."

La Conferència democràtica (14-22 de setembre) i el pre-parlament que en nasqué, marcaren una nova etapa en el desenvolupament de les

divergències de punts de vista. Menxevics i social revolucionaris cercaven nuar els bolxevics amb la legalitat burgesa. La dreta bolxevic simpatitzava amb aquesta tàctica. Ja hem vist abans com els dretans es representaven el desenvolupament de la revolució: els soviets remetent progressivament les seues funcions a les institucions qualificades: municipalitats, zemstvos, sindicats i, finalment, Assemblea Constituent i, per això mateix, deixen l'escena pública. La via del pre-parlament havia d'encaminar el pensament polític de les masses vers l'Assemblea Constituent, coronament de la revolució democràtica. Però els bolxevics tenien ja la majoria en els soviets de Petrograd i Moscou; la nostra influència en l'exèrcit creixia cada dia. No es tractava ja de prognosi ni de perspectives, es tractava d'escollir la via en què calia anar immediatament.

La conducta dels partits conciliadors en la Conferència Democràtica fou d'una baixesa lamentable. Així i tot, la nostra proposició d'abandonar ostensiblement aquesta conferència en què perillàvem de relliscar, topava amb una categòrica resistència dels elements dretans que disposaven encara d'una gran influència en la direcció del nostre partit. Les col·lisions amb motiu d'aquesta qüestió foren una introducció a la lluita sobre la qüestió del boicot al pre-parlament. El 24 de setembre, és a dir després de la Conferència Democràtica, Lenin escrivia: "Els bolxevics s'han d'anar en senyal de protesta i per tal de no caure en la trampa de la Conferència que cerca desviar l'atenció popular de les qüestions sèries."

Els debats en la fracció bolxevic de la Conferència Democràtica sobre la qüestió del boicot al pre-parlament tingueren, malgrat el seu camp restringit, una importància excepcional. En realitat, era la temptativa més gran dels dretans d'agullonar el partit en la via de "l'acabament de la revolució democràtica". L'acta estenogràfica d'aquests debats probablement no es va fer; en qualsevol cas, que jo sàpiga, ningú ha trobat fins ara una sola nota del secretari. La redacció d'aquest llibre m'ha fet descobrir entre els meus papers alguns material extremadament restringits sobre la qüestió. Kamenev desenrotlla l'argumentació que, més tard, sota una forma més violenta i neta, fou exposada en la carta de Kamenev i Zinoviev a les organitzacions del partit (11 d'octubre). Fou Noguine qui exposà de la forma més lògica la qüestió. El boicot al pre-parlament és en substància, deia, una crida a la insurrecció, és a dir a la repetició de les jornades de juliol. Ningú gosarà de boicotejar la mateixa institució únicament perquè porte el nom de pre-parlament.

La concepció essencial dels dretans era que la revolució menava inevitablement des dels soviets al parlamentarisme burgès, que el pre-parlament representava una etapa natural en aquesta via, que no havia raó

per a que refusarem de participar-hi des del moment en què ens disposàvem a seure'ns en els bancs de l'esquerra del parlament. Calia, es sobreentén, acabar la revolució democràtica i "preparar-se" per a la revolució socialista. Però, com preparar-s'hi? Mercès a l'escola del parlamentarisme burgès; en efecte, els països avançats són per al país retardatari la imatge del seu desenvolupament. L'enderrocament del tsarisme es concebia revolucionàriament, com si s'hagués produït realment; però la conquesta del poder pel proletariat es concebia parlamentàriament, sobre les bases de la democràcia acabada. Entre la revolució burgesa i la revolució proletària hi havien d'haver llargs anys de règim democràtic. La lluita per la participació en el pre-parlament era una lluita per "l'europèitziació" del moviment obrer, per la seua canalització, el més ràpidament possible, en el llit de la "lluita" democràtica "pel poder", és a dir, en el llit de la socialdemocràcia. La nostra fracció en la Conferència Democràtica comptava més de cent membres i no es distingia gens, sobretot en aquella època, d'un Congrés del Partit. Bona part de la meitat d'aquesta fracció es pronuncià per la participació al pre-parlament. Per ell sols, aquest fet era de tal natura que havia de suscitar serioses inquietuds i, en efecte, Lenin, a partir d'aquell moment no cessà de fer sonar l'alarma.

En els dies de la Conferència Democràtica, Lenin escrivia: "Seria, per la nostra banda, un gran falta, una manifestació de cretinisme parlamentari sense parangó, comportar-nos front a la Conferència Democràtica igual que front a un parlament puix, àdhuc si ella proclama el parlament sobirà i la revolució, ella no decidirà res: la decisió està fora d'ella, en els barris obrers de Petrograd i Moscou." L'opinió de Lenin sobre la participació al pre-parlament ens la mostra les seues nombroses declaracions i, particularment, la seua carta del 29 de setembre al Comitè Central, carta en què parla de "revoltants faltes dels bolxevics, com la vergonyant decisió de participar al pre-parlament." Per a d'ell aquesta decisió era la manifestació de les il·lusions democràtiques i dels errors petitburgesos en la lluita que ell no havia deixat de combatre. No és veritat que la revolució burgesa haja d'estar separada de la revolució proletària per llargs anys. No és veritat que l'escola del parlamentarisme siga l'única escola, o l'escola principal, de preparació a la conquesta del poder. No és veritat que la via que duu al poder passa necessàriament per la democràcia burgesa. Tot això no són més que abstraccions inconsistentes, esquemes doctrinaris el resultat dels quals és únicament l'encadenament de l'avantguarda a fer, mitjançant el mecanisme estatal "democràtic" de l'oposició, d'ombra política de la burgesia; tot això són únicament manifestacions de la socialdemocràcia. Cal dirigir la política del proletariat no d'acord a esquemes escolar sinó pel corrent real de la lluita de classes. No cal anar al pre-parlament sinó organitzar la insurrecció i arrabassar el poder a l'adversari. La resta vindrà

d'escreix. Lenin proposava inclús convocar un Congrés extraordinari del partit la plataforma del qual fóra el boicot al pre-parlament. A partir d'aquest moment, tots els seus articles i cartes desenrotllen exclusivament aquest pensament: no cal passar pel pre-parlament i anar a remolc dels conciliadors, el que cal és descendir al carrer per tal d'engegar la lluita pel poder.

PROP DE LA REVOLUCIÓ D'OCTUBRE

No calgué convocar un congrés extraordinari. La pressió de Lenin assegurà el desplaçament necessari de les forces vers l'esquerra en el Comitè Central com també en la fracció del pre-parlament, del que els bolxevics se n'anaren el 10 d'octubre.

A Petrograd, el conflicte del soviets amb el govern es desenrotllà sobre la qüestió de l'enviament al front de les unitats de la guarnició simpatitzant amb el bolxevisme. El 16 d'octubre es creà el Comitè Militar Revolucionari, òrgan soviètic legal de la insurrecció. La dreta del partit s'esforçà per frenar el curs dels esdeveniments. La lluita de tendències en el partit, i de classes en el país, entrà en una fase decisiva. La posició de la dreta fou presentada de forma més clara i motivada en la carta *Sobre el moment present* signada per Kamenev i Zinoviev. Escrita el 11 d'octubre, és a dir dues setmanes abans de la presa del poder, i enviada a les principals organitzacions del partit, aquesta carta s'enfronta categòricament a la decisió del Comitè Central concernint la insurrecció armada. Posant en guàrdia el partit contra el menyspreament de les forces de l'enemic, en realitat subestimava monstruosament les forces de la revolució i negava inclús l'existència de l'estat d'ànim combatiu entre les masses (dues setmanes abans del 25 d'octubre!), els autor declaraven: "Estem profundament convençuts que proclamar en aquest moment la insurrecció armada és posar en perill no únicament la sort del nostre partit sinó també la de la revolució russa i internacional". Però, si hom no es decideix per la insurrecció i la presa del poder, que cal doncs fer? La carta respon molt clarament a aquesta pregunta: "Mitjançant l'exèrcit, mitjançant els obrers, tenim un revòlver posat a la templa de la burgesia", que, sota aquesta amenaça no podrà evitar la convocatòria de l'Assemblea Constituent. "El nostre partit té moltes possibilitats de cara a les eleccions a l'Assemblea Constituent [...] La influència del bolxevisme augmenta [...] Amb una justa tàctica podem obtenir com a mínim el terç dels mandats a l'Assemblea Constituent." Així, segons aquesta carta, el partit ha de fer el paper d'oposició "influente" en l'Assemblea Constituent burgesa. Aquesta concepció socialdemòcrata està amagada, en certa mesura, per les següents consideracions: "Els soviets, que han esdevingut un element constitutiu de

la nostra vida, no poden ser abolits [...] Únicament sobre els soviets podrà recolzar-se l'Assemblea Constituent en el seu treball revolucionari. L'Assemblea Constituent i els soviets, heus aquí el tipus combinat d'institucions estatals a què anem." Fet curiós que caracteritza molt bé la línia general dels dretans: la teoria del poder estatal "combinat", aliant l'Assemblea Constituent als soviets, fou represa, any i mig o dos més tard, per Rudolf Hilferding que, ell també, lluitava contra la presa del poder pel proletariat. L'oportunisme austro-alemany no dubtava, aleshores, que plagiava.

La carta *Sobre el moment present* nega que nosaltres teníem al nostre favor a la majoria del poble en Rússia. No té en compte més que la majoria purament parlamentària. "En Rússia [afirma] tenim al nostre favor a la majoria dels obrers i a una part important dels soldats. Però la resta és dubtós. Estem persuadits, per exemple, que si les eleccions a l'Assemblea Constituent es fan, els pagesos votaran majoritàriament als socialistes revolucionaris. És això un fenomen fortuït?" Aquesta forma de plantejar la qüestió comporta un radical error: hom no compren que la pagesia pot tenir potents interessos revolucionaris i un desig intens de satisfer-los però que no pot tenir una posició política independent, o bé ha de votar, comtat i debatut, a la burgesia, donant els seus vots als socials revolucionaris, o bé aliar-se activament al proletariat. Ara bé: era de la nostra política que depenia la realització d'una o de l'altra eventualitat. Si anàvem al pre-parlament per a fer el paper d'oposició en l'Assemblea Constituent, posàvem, per aquest mateix fet, al camperolat en una situació en què havia de cercar la satisfacció dels seus interessos mitjançant l'Assemblea Constituent, partint de la seua majoria i no de l'oposició. Pel contrari, la presa del poder pel proletariat creava, immediatament, el marc revolucionari per a la lluita del pagesos contra els grans propietaris terratinents i els funcionaris. Per emprar les nostres expressions corrents jo diria que, en aquesta carta, hi havia alhora un *menyspreament* i una *sobreestimació* del camperolat; un *menyspreament* de les seues possibilitats revolucionàries (sota la direcció del proletariat) i una *sobreestimació* de la seua independència política. Aquest doble error prové, al seu torn, d'una concepció socialdemòcrata del proletariat. No hi ha res de sorprenent en això. Tots el matisos de l'oportunisme es fonen, en última instància, en una apreciació irracional de les forces revolucionaris i de les possibilitats del proletariat.

Combatent la idea de la presa del poder, els autors de la carta tracten d'atemorir el partit per les perspectives de la guerra revolucionària. "Les masses de soldats ens recolzen no per la consigna de la guerra sinó per la consigna de la pau... Si, després d'haver pres el poder sols, i donada la

situació mundial, arribem a la necessitat de menar una guerra revolucionària, la massa dels soldats se'ns allunyarà. Certament, l'élite dels joves soldats restarà amb nosaltres però la massa ens abandonarà." Aquesta argumentació és instructiva al màxim. Hom hi trobarà les raons fonamentals que militarien més tard a favor de la pau de Brest-Litovsk però que, en aquell moment, estaven dirigides contra la presa del poder. És clar que la posició adoptada en aquesta carta afavoria singularment l'acceptació de la pau de Brest pels seus autors. Ens manca per repetir ací el mateix que hem dit abans: no és la capitulació temporal de Brest, aïlladament, el que caracteritza el geni polític de Lenin sinó l'aliança d'Octubre i de Brest. Heus aquí el que no cal oblidar.

La classe obrera lluita i creix amb la consciència que el seu adversari és més fort que ella. És això el que hom observa en la vida normal. L'adversari té la riquesa, el poder, tots els mitjans de pressió ideològica, tots els instruments de repressió. L'habitució al pensament que l'enemic ens és superior en força és part constitutiva de la vida i del treball d'un partit revolucionari a l'època de preparació. Per altra banda, les conseqüències dels actes imprudents o prematurs a què el partit pot deixar-se anar li recorden brutalment cada vegada la força del seu enemic. Però arriba un moment en què aquesta habitud de considerar l'adversari com més puixant esdevé el principal obstacle per a la victòria. La feblesa d'avui de la burgesia es dissimula, d'alguna mena, per l'ombra de sa força d'ahir. "Menyspreu les forces de l'enemic!" Aquest és el punt de reunió de tots els elements hostils a la insurrecció armada. "Tots aquells que no volen, simplement, dissertar sobre la insurrecció [escrivien els dretans dues setmanes abans de la victòria] han de sospesar fredament les probabilitats. I nosaltres considerem un deure dir que, al present moment sobretot, seria molt nociu menysprear les forces de l'adversari i sobreestimar les pròpies. Les forces de l'enemic són més grans que no ho semblen pas. És Petrograd que decidirà la sort de la lluita; ara bé, a Petrograd els enemics del partit proletari han acumulat forces considerables: cinc mil junkers força ben armats, perfectament organitzats, desitjant ardidament i sabent batre's; a continuació l'estat major, els destacaments de xoc, els cosacs, una considerable fracció de la guarnició, després una gran part de l'artilleria, disposada en ventall al voltant de Petrograd. A més a més, amb l'ajuda del Comitè Central Executiu, els nostres adversaris provaran, quasi segur, de fer retornar les tropes del front." (*Sobre el moment present*)

Evidentment que en la guerra civil, quan no es tracta simplement de comptar els batallons sinó d'avaluar el seu grau de consciència, mai és possible d'arribar a una perfecta exactitud. Lenin mateix estimava que l'enemic tenia importants forces a Petrograd i proposava començar la

insurrecció a Moscou on, segons ell, podia realitzar-se sense efusions de sang. Errades parcials d'aquesta mena en el domini de la previsió són inevitables, àdhuc en les condicions més favorables, i sempre és més racional preveure la hipòtesi menys favorable. Però allò que ens interessa ara és el fet de la formidable sobreestimació de les forces de l'enemic, la deformació completa de totes les proporcions quan l'enemic no tenia, en realitat, cap força armada.

Com ho ha demostrat l'experiència d'Alemanya, aquesta qüestió té una immensa importància. Mentre la consigna de la insurrecció era principalment, sinó exclusivament, un mitjà d'agitació per als dirigents del Partit Comunista Alemany aquests no tenien en compte les forces armades de l'enemic (Reichswehr, destacaments feixistes, policia). Els pareixia que el flux revolucionari, en augment sense interrupcions, resoldria per ell mateix la qüestió militar. Però, quan es veieren enfrontats directament amb el problema, aquests mateixos camarades que havien considerat, d'alguna manera, la força armada de l'enemic com inexistent, caigueren de colp en l'altre extrem: es dedicaren a admetre amb total confiança totes les xifres que hom els fornia sobre les forces armades de la burgesia, les sumaven curosament a les forces de la Reichswehr i de la policia, després arrodonien la suma (fins a mig milió de més) i, així, tingueren davant seu una massa compacta, armada fins els dents, suficient per tal de paraitzar els seus esforços. És incontestable que les forces de la contrarevolució alemanya eren més considerables, en qualsevol cas millor organitzades i preparades, que les dels nostres kornilovians i semikornilovians però les forces actives de la revolució alemanya són, igualment, diferents a les nostres. El proletariat representa la majoria aclaparadora de la població d'Alemanya. A casa nostra, almenys en el primer estadi, la qüestió fou decidida per Petrograd i Moscou. En Alemanya la insurrecció hauria tingut, d'un colp, una desena de puixants llars proletàries. Si els dirigents del PCA hagueren pensat en això, les forces de l'enemic els haurien semblat força menys importants que no en les seues avaluacions estadístiques desmesuradament inflades. En qualsevol cas, cal refusar categòricament les avaluacions tendencioses que hom ha fet, i que en continua fent, després del fracàs d'octubre en Alemanya a fi de justificar la política que ha menat a aquest fracàs. El nostre exemple rus té, amb motiu d'açò, una excepcional importància: dues setmanes abans de la nostra victòria sense efusions de sang en Petrograd (victòria que podríem haver obtingut també dues setmanes abans), polítics experimentats del partit veien alçar-se contra nosaltres una multitud d'enemics: els junkers desitjant i sabent batre's, les tropes de xoc, els cosacs, una part considerable de la guarnició, l'artilleria disposada en ventall al voltant de Petrograd, les tropes portades des del front. Ara bé, en realitat no hi havia res, absolutament res. Suposem ara,

per un instant, que els adversaris de la insurrecció hagueren vençut en el partit i en el Comitè Central. Aleshores la revolució hauria estat abocada a la ruïna si Lenin no hagués apel·lat al partit contra el Comitè Central, cosa que es disposava a fer i que hauria fet, certament, amb èxit. Però tots els partits no tindran un Lenin a la seua disposició quan es trobaran front a la mateixa situació. No és difícil imaginar-se la forma en què hauria estat escrita la història si la tendència a defugir la batalla hagués triomfat en el Comitè Central. Els historiadors oficials, sens dubte, haurien representat la situació de forma que mostrés que la insurrecció era una vertadera follia en octubre de 1917; haurien servit als lectors estadístiques fantàstiques sobre nombre de junkers, cosacs, destacaments de xoc, artilleria “disposada en ventall” i de cossos armats venint del front. No verificades per la insurrecció, aquestes forces haurien aparegut molt més amenaçadores del que, en realitat, eren. Heus aquí el que cal incrustar profundament en la consciència de cada revolucionari.

La pressió contant i incansable de Lenin sobre el Comitè Central durant els mesos de setembre i octubre estava motivada pel temor a deixar passar el moment. Bagatel·les! Responien els dretans, nostra influència no farà més que augmentar. Qui tenia raó? I què significa deixar passar el moment? Abordem ací la qüestió en què l’apreciació bolxevic activa, estratègica, de les vies i mètodes de la revolució xoca més netament amb l’apreciació socialdemòcrata, menxevic, impregnada de fatalisme. Què significa deixar passar el moment? La situació és, evidentment, més favorable per a la insurrecció quan la correlació de forces ens és més favorable. Es tracta ací, no cal dir-ho, de la correlació de forces en el domini de la consciència, és a dir de la superestructura política i no de la base, que hom pot considerar com constant, si fa o no fa, per a tota l’època de la revolució. Sobre una mateixa base econòmica, amb la mateixa diferenciació de classes en la societat, la correlació de forces varia en funció de l’estat d’ànim de les masses proletàries, de l’enfonsament de les seues il·lusions, de l’acumulació de la seua experiència política, de l’esquinçament de la confiança de les classes i grups intermedis en el poder estatal, en fi de l’afebliment de la confiança que aquest últim té en ell mateix. En temps de revolució aquest procés es produeix ràpidament. Tot l’art de la tàctica consisteix a copsar el moment en què la combinació de les condicions ens és més favorable. La insurrecció de Kornilov havia preparat definitivament aquestes condicions. Les masses, que havien perdut confiança en els partits de la majoria soviètica, havien vist pels seus mateixos ulls el perill de la contrarevolució. Consideraven que era el torn dels bolxevics per a cercar una sortida a la situació. Ni la desagregació del poder estatal ni l’afluència espontània de la confiança impacient i exigent de les masses en els

bolxevics no podia ser de llarga durada; la crisi havia de resoldre's d'una manera o altra. Ara o mai, repetia Lenin.

Els dretans replicaven a tot açò: “És un profund error històric plantejar la qüestió de la presa del poder en mans del partit proletari sota aquesta forma: o ara de seguida o mai: No, el partit del proletariat creixerà, el seu programa esdevindrà cada vegada més clar per a masses més i més nombroses... En prendre la iniciativa de la insurrecció en les actuals circumstàncies es podria interrompre el curs d'aquests èxits... Vos posem en guàrdia contra aquesta política funesta.” (*Sobre el moment present*)

Aquest optimisme fatalista exigeix un curós estudi, no hi ha res de nacional ni, menys, de personal. Sense anar-se'n més lluny, l'any passat vàrem observar la mateixa tendència en Alemanya. En el fons, sota aquest fatalisme expectatiu, es dissimulen la irresolució i la incapacitat d'acció però amagant-se a favor d'un pronòstic consolador: esdevindrem cada vegada més influents i la nostra força anirà en augment amb el temps. Groller error! La força d'un partit revolucionari no s'acreu més que fins a determinat moment, després del qual pot declinar a causa de la passivitat del partit, les esperances de les masses cedeixen el lloc a la desil·lusió i, durant aqueix temps, l'enemic es refà del seu pànic i trau partit d'aquesta desil·lusió. A un gir d'aquesta mena és al que assistirem en Alemanya en octubre de 1923. No estiguérem molt lluny de tal gir en la tardor de 1917, en Rússia. Per a que s'acomplís, potser hagués estat suficient de deixar passar encara algunes setmanes més. Lenin tenia raó: ara o mai!

“Però la qüestió decisiva [deien els adversaris de la insurrecció, fornint així el seu últim i més fort argument] és la següent: l'estat d'ànim dels obrers i soldats de la capital és vertaderament tal que aquests últims no veuen més salvació que la batalla en el carrer, que la desitgen a tot preu? No. Aquest estat d'ànim no existeix... La existència, entre les masses de la població pobre de la capital, d'un estat d'ànim combatiu que les incitaria a baixar al carrer seria una garantia que, si aquestes masses prenen la iniciativa de la intervenció, arrossegarien darrere d'elles les organitzacions més considerables i més importants (sindicat de ferroviaris, de carters i telègrafs, etc.) en què la influència del nostre partit és feble. Però com que aquest estat d'ànim no existeix inclús ni en el quarters i fàbriques, fer plans basant-se en ell seria una enganyifa.” (*Sobre el moment present*)

Aquestes línies, escrites el 11 d'octubre, adquireixen una importància d'actualitat excepcional si hom recorda que els camarades alemanys, que dirigien el partit, també al·legaren el raonament que les masses no volien batre's per a explicar la seua retirada sense disparar ni un tret. Però cal

entendre que la insurrecció victoriosa és en general més ben assegurada quan les masses tenen ja experiència per a no llançar-se desbaratadament a la batalla i esperen, exigeixen, una direcció combativa, resoluta i intel·ligent. En octubre de 1917, instruïdes per la intervenció d'abril, les jornades de juliol i el motí de Kornilov, les masses obreres, almenys les d'élite, comprenien perfectament que ja no es tractava de protestes espontànies parcials, ni de reconeixement, sinó de la insurrecció decisiva per a fer-se amb el poder. Conseqüentment, el seu estat d'ànim havia esdevingut més concentrat, més crític i raonat. El pas de l'espontaneïtat confiada, plena d'il·lusions, a una consciència més crítica engendra, inevitablement, una crisi revolucionària. Aquesta crisi progressiva en l'estat d'ànim de les masses no pot ser superada més que per una política apropiada per part del partit, és a dir abans que res pel seu desig i capacitat verdadera per a dirigir la insurrecció del proletariat. Pel contrari, un partit que durant molt de temps ha menat una agitació revolucionària arrencant poc a poc el proletariat de la influència dels conciliadors i que, una vegada enfrontat al fet dels esdeveniments per la confiança de les masses, comença a dubtar, i cercar el migdia a la tarda, a tergiversar i zigzaguejar, paralitza l'activitat de les masses, provoca en elles la decepció i la desorganització, perd la revolució però, per contra, s'assegura la possibilitat d'al·legar, després del fracàs, la manca d'activitat de les masses. En aquesta via posava a nostra organització la carta *Sobre el moment present*. Sortosament el partit, sota la direcció de Lenin, liquidà resolutament aquest estat d'ànim en les esferes dirigents i, únicament gràcies a això, realitzà victoriosament el colp d'estat.

Ara que hem caracteritzat l'essència de les qüestions polítiques relacionades amb la preparació de la Revolució d'Octubre i que hem assajat de fer llum sobre el sentit profund de les divergències dels punts de vista en el nostre partit, ens resta per examinar breument els moments més importants de la lluita que es produí en el partit en el curs de les darreres setmanes, durant les setmanes decisives.

La decisió d'emprendre la insurrecció armada fou adoptada pel Comitè Central el 10 d'octubre. El 11, la carta *Sobre el moment present* fou enviada a les principals organitzacions del partit. El 18, és a dir una setmana abans de la revolució, Kamenev publicà una carta en el *Novaïa Jizn*. "No sols Zinoviev i jo [deia] sinó un seguit de camarades troben que prendre la iniciativa de la insurrecció armada en el moment present, amb l'actual correlació de forces, independentment del Congrés dels soviets i alguns dies abans de la seua convocatòria, seria una acte inadmissible, funest, per al proletariat i la revolució." (*Novaïa Jizn*, 18 d'octubre de 1917). El 25 d'octubre, es prengué el poder i es constituí a Sant Petesburg

el govern soviètic. El 4 de novembre, nombrosos eminents militants dimitiren del Comitè Central i del Consell de Comissaris del poble exigint la creació d'un govern de coalició entre els partits dels soviets. "Sinó [escrivien] caldrà resignar-se al manteniment d'un govern purament bolxevic mitjançant l'exercici del terror polític." I, en altre document, alhora "Nosaltres no podem assumir la responsabilitat política funesta menada pel Comitè Central contràriament a la voluntat d'una immensa part del proletariat i dels soldats que desitgen la cessació de l'efusió de sang entre les diferents fraccions de la democràcia el més ràpidament possible. És per això que demanem nostra dimissió com a membres del Comitè Central per tal de tenir dret a dir, sincerament, la nostra opinió a la massa d'obriers i soldats i a exhortar a sostenir nostra divisa: 'Visca un govern dels partits soviètics! Acord immediat sobre aquesta base!'" (*El colp de força d'Octubre*, Arxius de la Revolució, 1917).

Així, aquells que havien combatut la insurrecció armada i la presa del poder com una aventura intervingueren, després de la victòria de la insurrecció, per a fer restituir el poder als partits als que el proletariat els l'havia llevat. ¿Per quina raó el partit bolxevic victoriós hauria de tornar el poder (puix es tractava ben bé d'una restitució del poder) als menxevics i als social revolucionaris? Els membres de l'oposició responien: "Considerem que la creació d'un tal govern és necessari per a prevenir tota efusió de sang posterior, la fam amenaçadora, l'aixafament de la revolució pels partidaris de Kaledine, per a assegurar la convocatòria de l'Assemblea Constituent en la data fixada i la realització efectiva del programa de pau adoptat pel Congrés Panrus de Soviets de diputats obrers i soldats."

En d'altres paraules, es tractava de trobar, per la porta soviètica, la via que menava al parlament burgès. Si la revolució havia refusat passar pel pre-parlament i s'havia obert camí a través d'Octubre, la tasca, segons l'oposició, consistia a salvar la revolució de la dictadura canalitzant-la en el regim burgès amb el concurs dels menxevics i dels social revolucionaris. Es tracta, ni més ni menys, que de la liquidació d'Octubre. No era qüestió d'arribar a un acord sobre condicions semblants.

A l'endemà, el 5 de novembre, aparegué encara una carta en què es reflectia la mateixa tendència: "No puc callar-me, en nom de la disciplina del partit, quan marxistes, contràriament al bon seny i en despit de la situació, no volen tenir compte de les condicions efectives que ens dicten imperiosament l'acord amb tots els partits socialistes... No puc, en nom de la disciplina del partit, abocar-me al culte a la personalitat, fer dependre de la participació de tal o tal altra persona en el ministeri un acord polític amb tots els partits socialistes, acord consolidant les nostres reivindicacions

fonamentals, i prolongar, així, ni un instant més, l'efusió de sang.” (*Gazette ouvrière*, 5 novembre de 1917).

L'autor d'aquesta carta, Losovski, conclou proclamant la necessitat de lluitar pel Congrés del partit a fi de decidir: “Si el POSDR dels bolxevics continuarà sent el partit marxista de la classe obrera o si s'endinsarà en una via que no té res a veure amb el marxisme revolucionari.”

La situació, en efecte, semblava desesperada. No sols la burgesia i els grans propietaris terratinents, no sols la ‘democràcia revolucionària’ en les mans de la qual estaven encara nombroses organitzacions (Comitè Panrus dels ferroviaris, Comitès de l'exercit, funcionaris, etc.), sinó també els militants més influents del nostre propi partit, membres del Comitè Central i del Consell de Comissaris del Poble, condemnaven públicament la temptativa del partit de continuar en el poder per a realitzar el seu programa. En un examen superficial la situació podia semblar desesperada. Acceptar les reivindicacions de l'oposició era liquidar Octubre. Però, aleshores no pagava la pena haver acomplert la revolució. Sols es podia fer una cosa: anar endavant comptant amb la voluntat revolucionària de les masses. El 7 d'octubre, el *Pravda* publicà una declaració categòrica del Comitè Central escrita per Lenin, traspuant entusiasme revolucionari i contenint formules clares, simples, indiscutibles, destinades a la massa del partit. Aquesta crida dissipava definitivament tots els dubtes sobre la política ulterior del partit i del seu Comitè Central. “Vergonya per a tots els homes de poca fe, a tots els que hesiten i dubten, a tots els que s'han deixat atemorir per la burgesia o pels clams dels seus auxiliars directes o indirectes! No hi ha cap ombra d'hesitació en les masses dels obrers i dels soldats peterburgesos, moscovites i d'altres. El nostre partit, com un sol home, fa guàrdia als voltants del poder soviètic, vetlla pels interessos de tots els treballadors i, primer que res, dels obrers i dels camperols pobres.” (*Pravda*, 20 de novembre de 1917)

La crisi més aguda en el partit estava superada. Tanmateix, la lluita interior no havia cessat encara. Continuava desenrotllant-se en la mateixa línia. Però la seua importància política decreixia cada vegada més. Trobem un testimoni extremadament interessant en un informe fet per Ouritski, citat en la sessió del Comitè de Petrograd del nostre partit, el 12 de desembre, amb motiu de la convocatòria de l'Assemblea Constituent: “Les divergències dels punts de vista en el nostre partit no són noves. Continuen el mateix corrent que, precedentment, en la qüestió de la insurrecció. Ara, determinats camarades consideren l'Assemblea Constituent com el coronament de la revolució. Raonen com petitburgesos, demanen que no fem faltes de bon tacte, etc., no volen que els bolxevics membres de

l'Assemblea Constituent controlen la convocatòria, la relació de forces, etc. Consideren les coses des d'un punt de vista purament formal, no comprenen que les dades d'aqueix control ens permeten veure què és el que passa al voltant de l'Assemblea Constituent i, per tant, determinar la nostra actitud envers aquesta... Llitem ara pels interessos del proletariat i dels camperols pobres; ara bé, alguns camarades consideren que fem una revolució burgesa que ha d'acabar en l'Assemblea Constituent.”

La dissolució de l'Assemblea Constituent marcà la fi d'una etapa important en la història de Rússia i del nostre partit. Després d'haver superat les resistències interiors, el partit del proletariat no sols es va fer amb el poder sinó que l'havia conservat.

LA INSURRECCIÓ D'OCTUBRE I LA 'LEGALITAT' SOVIÈTICA

En setembre, durant els dies de la Conferència Democràtica, Lenin exigia la insurrecció immediata: “Per tal de tractar la insurrecció com a marxistes [escrivia], és a dir com un art, sense perdre temps hem d'organitzar un *estat major* dels destacaments insurreccionals i, alhora, repartir les nostres forces, llançar els regiments fidels sobre els punts més importants, encerclar el teatre Alexandra, ocupar la fortalesa Pere i Pau, arrestar el gran estat major i el govern, enviar contra els alumnes oficials i la ‘divisió salvatge’ destacaments preparats per a sacrificar-se fins a l'últim home abans de deixar que l'enemic penetre en el centre de la ciutat; hem de mobilitzar els obrers armats, convocar-los a la batalla suprema, ocupar simultàniament el telègraf i telèfons, instal·lar el *nostre* estat major insurreccional a la central de telèfons, enllaçar-la per telèfon amb totes les fàbriques, amb tots els regiments, amb tots els punts en què es desenrotlla la lluita armada. Tot açò, és clar, no és més que aproximatiu però insistisc en què, en l'actual moment, hom no sabrà restar fidel al marxisme, a la revolució, sense tractar la insurrecció com un art.”

Aquesta forma de veure les coses pressuposava la preparació i la realització de la insurrecció pel partit i sota la seua direcció, la victòria havia de ser sancionada, de seguida, pel Congrés dels Soviets. El Comitè Central no accepta aquesta preposició. La insurrecció fou canalitzada en la via soviètica i enllaçada amb el Segon Congrés dels soviets. Aquesta divergència de punts de vista exigeix una explicació especial; cau sota el marc no de les qüestions de principis sinó de les qüestions purament tècniques, encara que d'una gran importància pràctica.

Ja hem dit com Lenin temia deixar passar el moment de la insurrecció. En presència de dubtes que es manifestaven en els cimalls del partit, l'agitació

enllaçant formalment la insurrecció a la convocatòria del Segon Congrés dels Soviets li semblava un retard inadmissible, una concessió a la irresolució i als irresolts, una pèrdua de temps, un vertader crim. Lenin manta vegades tornava sobre aquest pensament a partir de fins de setembre.

“Existeix en el Comitè Central i entre els dirigents del partit [escrivia el 29 de setembre] una tendència, un corrent, a favor d’esperar al Congrés dels Soviets i contra la immediata presa del poder, contra la insurrecció immediata. Cal combatre aquesta tendència, aquest corrent.” A principis d’octubre, Lenin escrivia: “Temporitzar és un crim, esperar al Congrés del Soviets és un formalisme infantil, absurd, una traïció a la revolució.” En les tesis per a la Conferència de Petrograd del 8 d’octubre, diu: “Cal lluitar contra les il·lusions constitucionalistes i les esperances en el Congrés del Soviets, cal renunciar a la intenció d’esperar coste el que coste a aquest Congrés.” Per fi, el 24 d’octubre, escrigué: “És clar que ara tot retard en la insurrecció equival a la mort”, i més avant: “La Història no perdonarà un retard als revolucionaris que poden vèncer (i venceran certament) avui però perill de perdre-ho tot si esperen a demà.”

Totes aquestes cartes, en què cada frase està forjada sobre l’enclusa de la revolució, presenten un excepcional interès per les característiques de Lenin i l’apreciació del moment. El sentiment que les inspira és la indignació contra l’actitud fatalista, expectant, socialdemòcrata, menxevic, envers la revolució, considerada com una mena de film sense fi. Si el temps és, en general, un factor important de la política, la seua importància és centuplicada en temps de guerra i revolució. No és segur que hom pugui fer demà el que pot fer hui. Avui és possible revoltar-se, abatre l’enemic, prendre el poder; demà potser serà impossible. Però fer-se amb el poder és modificar el curs de la història; és possible que semblant esdeveniment pugui dependre d’un interval de 24 hores? Certament que sí. Quan es tracta de la insurrecció armada, els esdeveniments es mesuren no pel quilòmetre de la política sinó pel metre de la guerra. Deixar passar algunes setmanes, alguns dies, a vegades un sol dia, equival en determinades condicions a la rendició de la revolució, a la capitulació. Sense la pressió, crítica, malfiança revolucionària de Lenin, el partit, versemblantment, no hauria redreçat la seua línia en el moment decisiu doncs que la resistència en les altes esferes era molt forta i, en la guerra civil com en la guerra en general, l’estat major sempre fa un gran paper.

Però, al mateix temps, era clar que la preparació de la insurrecció sota cobert de la preparació del Segon Congrés dels Soviets, i la consigna de la defensa d’aquest congrés, ens conferia avantatges inestimables. Des que nosaltres, el Soviet de Petrograd, havíem anul·lat l’ordre de Kerenski

concernint l'enviament de dos terços de la guarnició al front, estaven, efectivament, en estat d'insurrecció armada. Lenin, que estava aleshores fora de Petrograd, no aprecià aquest fet en tota la seua importància. Tant que jo recorde, ell no en parlà aleshores en les seues cartes. Tanmateix, la sortida de la insurrecció del 25 d'octubre estava ja predeterminada en les seues tres quartes parts almenys en el moment en què nosaltres ens oposarem a l'allunyament de la guarnició de Petrograd, crearem el Comitè Militar Revolucionari (7 d'octubre) nomenarem els nostres comissaris en totes les unitats i institucions militars i, per això mateix, aïllarem completament no sols l'estat major de la circumscripció militar de Petrograd sinó, també, el govern. En summa, teníem allí una insurrecció armada (encara que sense efusió de sang) dels regiments de Petrograd contra el govern provisional, sota la direcció del Comitè Militar Revolucionari i sota la consigna de la preparació de la defensa del Segon Congrés dels Soviets que havia de resoldre la qüestió del poder. Si Lenin aconsellà començar la insurrecció a Moscou on, segon ell, estava assegurat el triomf sense efusió de sang, era perquè, des del seu retir, no tenia la possibilitat d'adonar-se del canvi radical que s'havia produït, no sols en l'estat d'ànim sinó també en la relacions orgàniques, en tota la jerarquia militar, després de la revolta "*pacífica*" de la guarnició de la capital cap a mitjans d'octubre. Després que, sota l'ordre del Comitè Militar Revolucionari, els batallons havien refusat eixir de la ciutat, teníem en la capital una insurrecció victoriosa a penes velada (pels últims esquinçalls de l'estat democràtic burgès). La insurrecció del 25 d'octubre no tingué més que un caràcter complementari. És per això que fou indolora. Pel contrari, a Moscou, la lluita fou molt més llarga i sangonosa per bé que el poder del Consell dels Comissaris del poble ja havia estat instaurat en Petrograd. És evident que si la insurrecció hagués començat a Moscou abans del colp de força de Petrograd, hauria estat encara més llarga i l'èxit hagués estat més dubtós. Ara bé, un fracàs a Moscou hauria tingut una greu repercussió a Petrograd. Certament, inclús amb el pla de Lenin, la victòria no era impossible però la via que seguiren els esdeveniments va ser més econòmica, més avantatjosa i donà una victòria més completa.

Tinguérem la possibilitat de fer coincidir, si fa o no fa, exactament la presa del poder amb el moment de la convocatòria del Segon Congrés dels Soviets, únicament perquè la insurrecció armada "*silenciosa*" quasi "*legal*" (almenys a Petrograd) era ja en les tres quartes parts, si no en les nou dècimes, un fet aconplert. Aquesta insurrecció era "*legal*", en el sentit en què sorgia de les condicions "*normals*" de la dualitat de poder. Moltes vegades ja, el soviets de Petrograd havia controlat o modificat les decisions del govern, inclús quan estava en mans dels conciliadors. Era aquesta una forma d'actuar que quadrava enterament amb la constitució d'un regim

conegut en la història amb el nom de *kerenkisme*. Quan nosaltres, els bolxevics, vàrem obtindre la majoria al soviets de Petrograd no férem més que continuar i accentuar els mètodes de dualitat de poder. Ens encarregàrem de controlar i revisar l'ordre d'enviament de la guarnició al front. Per això mateix cobrirem amb les tradicions i procediments de la dualitat de poder la insurrecció efectiva de la guarnició de Petrograd. Molt més: unint en la nostra agitació la qüestió del poder i la convocatòria del Segon Congrés dels Soviets, desenvoluparem i aprofundirem les tradicions d'aquesta dualitat de poder i preparem el marc de la legalitat soviètica per a la insurrecció bolxevic en tota Rússia.

Nosaltres no bressàrem les masses amb il·lusions constitucionalistes soviètiques puix, sota la consigna de la lluita pel Segon Congrés dels Soviets, guanyàrem a nostra causa i agrupàrem les forces de l'exèrcit revolucionari. Al mateix temps, aconseguirem atraure, molt més del que esperàvem, els nostres enemics, els conciliadors, a la trampa de la legalitat soviètica. Servir-se d'ardits políticament sempre és perillós, sobretot en temps de revolució puix és difícil enganyar l'enemic i hom arrisca d'induir errors en les masses que el segueixen. Si la nostra "treta" sortí bé completament va ser perquè no era pas una invenció artificial d'estratègia enginyosa, desitjant evitar la guerra civil, sinó que degotava naturalment de la descomposició del regim conciliador, de les seues flagrants contradiccions.

El govern provisional volia desembarassar-se de la guarnició. Els soldats no volien anar al front. A aquest sentiment natural nosaltres li donàvem una expressió política, un objectiu revolucionari, una cobertura "legal". Per això, assegurarem la unanimitat al si de la guarnició i lligarem estretament aquesta última als obrers de Petrograd. Els nostres enemics, pel contrari, en la seua situació desesperada i el seu desgavell, estaven inclinats a prendre com diner comptant bitllo-bitllo aquesta legalitat soviètica. Volien ser enganyats i nosaltres els donàrem sencera la possibilitat.

Entre nosaltres i els conciliadors es produïa una lluita per la legalitat soviètica. Per a les masses, els soviets eren la font del poder. Kerenski, Tseretelli, Skobelev, provenien dels soviets. Però, nosaltres també ens havíem lligat estretament als soviets mercès a la nostra consigna: tot el poder als soviets. La burgesia tenia la seua filiació a la Duma de l'Imperi; els conciliadors la tenien als soviets però volien reduir el seu paper a res. Nosaltres proveníem dels soviets però per a transmetre'ls el poder. Els conciliadors no podien encara trencar els seus lligams amb els soviets; també s'apressaren a establir un pont entre la legalitat soviètica i el parlamentarisme. Amb aquesta finalitat, convocaren la Conferència

Democràtica i crearen el pre-parlament. La participació dels soviets en el pre-parlament sancionava, d'alguna manera, la seua acció. Els conciliadors cercaven posar-li a la revolució l'esquer de la legalitat soviètica per a canalitzar-la en el parlamentarisme burgès.

Però nosaltres també teníem interès en utilitzar la legalitat soviètica. A la fi de la Conferència Democràtica arrancarem als conciliadors el seu consentiment per a la convocatòria del Segon Congrés dels Soviets. Aquest congrés els posà en un entrebanc extrem: en efecte, no podien oposar-se a la seua convocatòria sense trencar amb la legalitat soviètica; per altra banda, s'adonàvem perfectament que, per la seua composició, aquest congrés no els prometia res de bo. A més a més, cridàvem més insistentment a aquest congrés com a l'amo dels destins del país i, en tota nostra propaganda, invitàvem a recolzar-lo i protegir-lo contra els inevitables atacs de la contrarevolució. Si els conciliadors ens havien atrapat en quant a la legalitat soviètica mitjançant el pre-parlament sortit dels soviets, nosaltres els havíem atrapat, al nostre torn, en quant a la legalitat soviètica mitjançant el Segon Congrés dels Soviets. Organitzar una insurrecció armada sota la consigna de la presa del poder pel partit era una cosa, però preparar-la i, després, realitzar-la invocant la necessitat de defensar els drets del Congrés dels Soviets era tota una altra.

D'aquesta forma, en volent fer coincidir la presa del poder amb el Segon Congrés dels Soviets, no teníem de cap manera l'esperança cànida que aquest congrés podia per ell mateix resoldre la qüestió del poder. Aquest fetitxisme de la forma soviètica ens era completament aliè. Menaven activament el treball necessari en el domini de la política, de l'organització, de la tècnica militar, per fer-nos amb el poder. Però cobríem legalment aquest treball referint-nos al proper congrés que havia de decidir la qüestió del poder.

Fent una ofensiva en tota la línia, apareixíem com que ens defensàvem. Pel contrari, el govern provisional, si hagués volgut defensar-se seriosament, li hauria calgut prohibir la convocatòria del Congrés dels Soviets i, per això mateix, fornir a l'adversari el pretext per a la insurrecció armada, pretext que li era el més avantatjós. Molt més, no únicament posàvem el govern provisional en una situació política desavantajosa sinó que apaivagàvem la seua malfiança.

Els membres del govern creien seriosament que per a nosaltres es tractava del parlamentarisme soviètic, d'un nou congrés en què hom adoptaria una nova resolució sobre el poder a la manera de les resolucions dels soviets de Petrograd i de Moscou, després de la qual cosa el govern, referint-se al pre-

parlament i la propera Assemblea Constituent, ens faria una reverència i ens col·locaria en una situació ridícula. Era el pensament del petitburgesos més raonables i tenim una prova incontestable en el testimoni de Kerenski.

En els seus records, aquest conta la tempestuosa discussió que tingué en la nit del 24 al 25 d'octubre, amb Dan i d'altres, amb motiu de la insurrecció que es produïa ja a fons.

“Dan em declarà al principi [conta Kerenski] que ells estaven millor informats que jo i que jo exagerava els esdeveniments sota la influència de les comunicacions del meu estat major reaccionari. Després m'assegurà que la resolució de la majoria del soviets, resolució desagradable “per a l'amor propi del govern”, contribuiria indiscutiblement a un canvi favorable en l'estat d'ànim de les masses, que el seu efecte es feia sentir ja i que ara la influència de la propaganda bolxevic “cauria ràpidament””.

“Per altra banda, segons ell, els bolxevics, en les seues converses amb els líders de la majoria soviètica, s'havien declarat disposats a “sotmetre's a la voluntat de la majoria dels soviets” i prestos a prendre “demà mateix” totes les mesures per a esclafar la insurrecció que “havia esclatat contra el seu desig, sense la seua sanció”. Dan conclogué recordant que els bolxevics “demà mateix” (sempre demà!) llicenciarien el seu estat major militar i em declarà que totes les mesures preses per mi per a reprimir la insurrecció no feien més que “exasperar” les masses i que, a causa de la meua ‘intromissió’, jo no feia més que “impedir als representants de la majoria dels soviets arribar a bon port en les seues converses amb el bolxevics sobre la liquidació de la insurrecció””.

“Ara bé, en el moment en què Dan em feia aquesta remarcable comunicació, els destacaments armats de la guàrdia roja ocupaven successivament els edificis governamentals. I, quasi alhora que partien Dan i els seus camarades del Palau d'Hivern, el ministre dels cultes, Kartatxev, tornant de la sessió del govern provisional, fou arrestat en a Millionnaïa i conduït a Smolni on Dan havia retornat per a prosseguir les seues converses amb els bolxevics. Cal reconèixer que els bolxevics treballaren aleshores amb una gran energia i una consumada habilitat. Mentre la insurrecció feia el seu ple i les “tropes roges” operaven en tota la ciutat, alguns líders bolxevics especialment dedicats a aquesta tasca, s'esforçaven, no sense èxit, en aixecar la camisa als representants de la “democràcia revolucionària”. Aquests murrís passaren tota la nit discutint sense fi sobre les diferents formules que, deien, havien de servir de base per a una reconciliació i la liquidació de la insurrecció. Mercès a aquest mètode de les “converses” els bolxevics guanyaren un temps extremadament preciós

per a d'ells. Les forces combatives dels social revolucionaris i dels menxevics no foren mobilitzades a temps, que és el que es tractava de demostrar!”

Heus aquí, en efecte, el que calia demostrar! Com hom pot veure, els conciliadors es deixaren atrapar completament en la trampa de la legalitat soviètica. La suposició de Kerenski, segons la qual els bolxevics especialment dedicats a aquesta missió induïren a error als menxevics i social revolucionaris sobre la liquidació pròxima de la insurrecció, és falsa. En realitat, feren part de les converses aquells bolxevics que volien, vertaderament, la liquidació de la insurrecció i la constitució d'un govern socialista sobre la base d'un acord entre els partits. Però, objectivament, aquests parlamentaris van fer a la insurrecció cert servei alimentant amb les seues il·lusions les de l'enemic. Però pogueren retre aquest servei a la insurrecció perquè, a despit dels seus consells i advertències, el partit menava i acabava la insurrecció amb una energia infatigable.

Per a l'èxit d'aquesta àmplia maniobra envoltant calia el concurs excepcional de circumstàncies petites i grans. Abans que res calia un exèrcit que no volia batre's. Tot el desenvolupament de la revolució, particularment en el seu primer període, de febrer a octubre inclús, hagués tingut tot un altre aspecte si, en el moment de la revolució, nosaltres no haguérem tingut un exèrcit camperol de nombrosos milions d'homes vençut i descontent. Únicament amb aquesta condició era possible de realitzar amb èxit amb la guarnició de Petrograd l'experiència que predeterminà la victòria d'Octubre. No es qüestió d'erigir en llei aquesta especial combinació d'una insurrecció tranquil·la, quasi desapercebuda, amb la defensa de la legalitat soviètica contra el konilovians. Pel contrari, hom pot afirmar amb certesa que aquesta experiència no es repetirà mai en cap banda sota aquesta forma. Però és necessari estudiar-la curosament. Aquest estudi ampliarà l'horitzó de cada revolucionari desvetllant-li la diversitat de mètodes i mitjans susceptibles de ser posats en acció a condició que hom s'assigne un objectiu clar, a condició que hom tinga una idea neta de la situació i la voluntat de menar la lluita fins a la fi.

A Moscou la revolució es perllongà més i causà més víctimes. La raó és, en certa mesura, que la guarnició de Moscou no havia tingut una preparació revolucionària com la guarnició de Petrograd (enviament de batallons al front).

La insurrecció armada, ho repetim, s'efectuà a Petrograd en dos colps: en la primera quinzena d'octubre quan, sotmetent-se a la decisió del soviat que responia sencerament al seu estat d'ànim, els regiments refusaren acomplir

l'ordre del comandament en cap i, el 25 d'octubre, quan ja no mancava més que una petita insurrecció complementària per tal d'abatre el govern de febrer. A Moscou, la insurrecció es feu d'un sol colp. Heus aquí, versemblantment, la principal raó per la qual es prolongà. Però n'havia una altra: certa irresolució per part de la direcció. En nombroses ocasions hom passà de les operacions militars a les converses per tornar de seguida a la lluita armada. Si els dubtes de la direcció, hesitacions que notaven perfectament les tropes, són en general roïns, en política esdevenen mortalment perillosos durant una insurrecció. En aqueix moment la classe dominant ja ha perdut confiança en la seua pròpia força però encara té a les mans l'aparell governamental. La classe revolucionària té com a tasca fer-se amb l'aparell estatal; per a això li cal tindre confiança en les seues pròpies forces. Des del mateix moment en què el partit arrossega els treballadors en la via de la insurrecció ha de treure'n totes les conseqüències necessàries. En la guerra com en la guerra, i en ella els dubtes i pèrdues de temps són menys tolerables que enlloc. Neguitejar, tergiversar, encara que siga únicament durant algunes hores, forneix als dirigents confiança en ells mateixos i li la furta, parcialment, als insurgents. Ara bé, aquesta confiança, aquesta seguretat, determinen la correlació de forces que decideix el resultat de la insurrecció. És sota aquest angle que cal estudiar, pas a pas, la marxa de les operacions militars a Moscou amb la seua combinació amb la direcció política.

Seria extremadament important assenyalar, a més a més, alguns punts en què la guerra civil es desenrotllà sota condicions especials (quan, com és ara, es complicà amb l'element nacional). Tal estudi basat sobre un minuciós examen dels fets és considerablement enriquidor de la nostra concepció del mecanisme de la guerra civil i, per això mateix, ens facilitarà l'elaboració de determinats mètodes, regles i procediments contenint un caràcter suficientment general per a que hom pugua introduir-los en una mena d'estatut de la guerra civil. La guerra civil estava predeterminada, tostemps i en gran mesura, pel seu èxit en Petrograd malgrat que es perllongués a Moscou. La Revolució de Febrer havia menyscabat considerablement l'antic aparell; el govern provisional, que l'havia heretat, era incapaç de renovar-lo i consolidar-lo a conseqüència de què aquest aparell estatal, entre febrer i octubre, funcionava únicament per la inèrcia burocràtica. La província estava acostumada a alinear-se amb Petrograd: ho havia fet en febrer, ho feu en octubre. El nostre gran avantatge era que nosaltres preparàvem l'enderrocament d'un regim que no havia tingut encara el temps per a formar-se. La inestabilitat extrema i la manca de confiança en ell mateix de l'aparell estatal de febrer facilità singularment el nostre treball mantenint la seguretat de les masses revolucionàries i del mateix partit.

En Alemanya i Àustria hi hagué, després del 9 de novembre de 1918, una situació anàloga. Però allí la socialdemocràcia va recomplir les bretxes de l'aparell estatal i ajudà a l'establiment del regim burgès republicà que, ara encara, no pot ser considerat com un model d'estabilitat però que, no obstant això, compta ja amb sis anys d'existència. Quant als altres països capitalsites, ells no tindran aquest avantatge, és a dir aquesta proximitat de la revolució burgesa i la revolució proletària. Des de fa ja molt de temps han acomplert la seua revolució de febrer. Certament, en Anglaterra encara hi ha no poques supervivències feudals però hom no podria parlar d'una revolució burgesa independent en Anglaterra. Des que el proletariat anglès es faça amb el poder, d'un primer colp de bastó, desembarassarà el país de la monarquia, dels lords, etc. La revolució proletària en Occident s'enfrontarà a un estat burgès completament format. Però això no vol dir que es trobarà amb un aparell estable puix que la mateixa possibilitat de la insurrecció proletària pressuposa una desagregació força avançada de l'estat capitalista. Si a ca nostra la revolució d'octubre ha estat una lluita contra un aparell estatal que no havia encara tingut temps per a formar-se, en els altres països la insurrecció tindrà contra seu un aparell estatal en estat de dislocació progressiva.

Per regla general, com ho hem dit al IV Congrés de la Internacional Comunista, és de suposar que la resistència de la burgesia en els antics països capitalistes serà molt més forta que no a ca nostra; el proletariat assolirà la victòria més difícilment; per contra, la conquesta del poder li assegurarà una situació més ferma, molt més estable que la nostra a l'endemà d'Octubre. A ca nostra la guerra civil no es va desenvolupar, vertaderament, més que després de la presa del poder pel proletariat en els principals centres urbans i industrials i omplí els tres primers anys d'existència del poder soviètic. Hi ha força motius per a que, en Europa central i occidental, el proletariat tinga més dificultats per a fer-se amb el poder; per contra, després de la presa del poder, tindrà les mans més lliures que nosaltres. Evidentment aquestes conjuntures no poden tenir més que un caràcter condicional. El resultat dels esdeveniments dependrà, en gran mesura, de l'ordre en què la revolució es produirà en els diferents països d'Europa, de les possibilitats d'intervenció militar, de la força econòmica i militar de la Unió Soviètica en aqueix moment. En tot cas, l'eventualitat, molt versemblant, que la conquesta del poder aürte en Europa i en Amèrica amb una resistència molt més seriosa, molt més acarnissada i meditada de les classes dominants que a ca nostra ens obliga a considerar la insurrecció armada i la guerra civil en general com a un art.

SOBRE ELS SÒVIETS I EL PARTIT EN LA REVOLUCIÓ PROLETÀRIA

El soviets de diputats obrers van sorgir a ca nostra en 1905 i en 1917 del mateix moviment, com la seua forma d'organització natural en un determinat nivell de lluita. Però els joves partits europeus que, si fa o no fa, han acceptat els soviets com a "doctrina", com a "principi", estan exposats al perill d'una concepció fetitxista dels soviets considerants en tant que factors autònoms de la revolució. En efecte, malgrat l'immens avantatge que presenten els soviets com organització de lluita pel poder, és perfectament possible que la insurrecció es desenvolupe sobre la base d'altra forma d'organització (comitès de fàbrica, sindicats) i que els soviets únicament sorgeixen com a òrgans de poder en el moment de la insurrecció o, inclús, després de la seua victòria.

Força instructiu sobre aquest punt de vista és la lluita que Lenin engegà després de les jornades de juliol contra el fetitxisme soviètic. Els soviets social revolucionaris menxevics havien esdevingut en juliol organitzacions que empenyien obertament els soldats a l'ofensiva i perseguen els bolxevics, el moviment de revolucionari de les masses obreres havia i devia de cercar altres vies. Lenin indicava els comitès de fàbrica com organització de la lluita pel poder. Molt probablement, el moviment hagués seguit aquest línia sense la insurrecció de Kornilov que obligà els soviets conciliadors a defensar-se a ells mateixos i permeté als bolxevics infondre'ls un nou esperit revolucionari en lligar-los estretament a les masses per mitjà de la seua esquerra, és a dir dels bolxevics.

Aquesta qüestió, com ho ha demostrat la recent experiència d'Alemanya, té una immensa importància internacional. En aquest país, els soviets foren nombroses vegades construïts com òrgans de la insurrecció, com òrgans de poder sense poder. El resultat fou que en 1923 el moviment de masses proletàries i semiproletàries començà a agrupar-se al voltant dels comitès de fàbrica, que, en el fons, exercien les mateixes funcions que les que incumbien a ca nostra als soviets en el període precedent a la lluita directa pel poder. No obstant, en agost i en setembre, alguns camarades proposaren procedir immediatament en Alemanya a la creació de soviets. Després de llargs i ardents debats la seua proposició fou refusada, i amb raó. Com que els comitès de fàbrica havien esdevingut ja efectivament els punts de concentració de les masses revolucionàries, els soviets haurien, en el període preparatori, fet un paper paral·lel a aquests comitès de fàbrica i no haurien estat més que una forma sense contingut. No haurien fet més que desviar el pensament de les tasques materials de la insurrecció (exèrcit, policia, centúries, ferrocarrils, etc.) per a portar-lo a una forma

d'organització autònoma. Per altra banda, la creació de soviets abans de la insurrecció, hauria estat igual a una declaració de guerra no seguida d'efecte. El govern que estava obligat a tolerar els comitès de fàbrica, puix que reunien al seu voltant masses considerables, hauria colpejat els primers soviets com a òrgans oficials que intentaven fer-se amb el poder. Els comunistes s'haurien vist obligats a defensar els soviets en tant que organització. La lluita decisiva no hauria tingut per objectiu la presa del poder o la defensa de posicions materials i no s'hauria desenvolupat en el moment escollit per nosaltres, en el moment en què la insurrecció se'n desprendria necessàriament del moviment de les masses; hauria esclatat a causa d'una forma d'organització, a causa dels soviets, en el moment escollit per l'enemic. Ara bé, és evident que tot el treball preparatori de la insurrecció podia ser subordinat, amb ple èxit, a la forma d'organització dels comitès de fàbrica que havien tingut ja temps per a esdevenir organitzacions de masses que continuaven augmentant i fent-se fortes deixant al partit les mans lliures per a la fixació de la data de la insurrecció. Evidentment, en determinada etapa, els soviets haurien d'haver sorgit. És dubtós que, en les condicions que acabem d'indicar, hagueren sorgit en el moment àlgid de la lluita com a òrgans directes de la insurrecció puix d'aquí haguera pogut resultar, en el moment crític, una dualitat de direcció revolucionària. No s'ha de canviar de cavall quan hom travessa un riu, diu un proverbi anglès. És possible que, després de la victòria en les principals ciutats, els soviets haguessen començat a aparèixer en tots els punts del país. En qualsevol cas, la insurrecció victoriosa hauria provocat, necessàriament, la creació de soviets com a òrgans de poder.

Cal no oblidar que, a ca nostra, els soviets sorgiren ja en l'etapa "democràtica" de la revolució, que aleshores foren legalitzats en certa manera i que nosaltres després els heretarem i els utilitzarem. En les revolucions proletàries d'Occident no serà igual. En la majoria dels casos allí els soviets es crearan a la crida dels comunistes i seran, per tant, òrgans directes de la insurrecció proletària. No és impossible, evidentment, que la desorganització de l'aparell estatal burgès esdevinga molt gran abans que el proletariat pugui fer-se amb el poder, cosa que permetrà crear soviets com a òrgans declarats de la preparació de la insurrecció. Però hi ha poques possibilitats que això siga la regla general. En el cas més freqüent, hom no assolirà crear soviets més que als darrers dies, com a òrgans directes de la massa presta a insorgir-se. Per fi, és molt possible igualment que els soviets sorgeixen després del moment crític de la insurrecció, i àdhuc després de la seua victòria com a òrgans del nou poder. Cal tenir compte, constantment, de totes aquestes eventualitats per tal de no caure en el fetitxisme d'organització i no transformar els soviets de forma flexible, vital, de lluita,

en “principi” d’organització introduït des de l’exterior en el moviment i entrebant el seu desenvolupament regular.

Aquest últim temps, hom ha declarat a la nostra premsa que nosaltres no sabem per quina porta vindrà la revolució proletària en Anglaterra: potser pel partit comunista potser pels sindicats, és impossible decidir-ho. Aquesta forma de plantejar la qüestió, amb mires d’envergadura històrica, és radicalment falsa i molt perillosa puix que amaga la principal lliçó dels últims anys. Si no hi ha hagut revolució victoriosa a la fi de la guerra és perquè hi mancava un partit. Aquesta constatació s’aplica a tota Europa sencera. Hom pot verificar-ne la justesa seguint pas a pas el moviment revolucionari en els diferents països. En allò que concerneix Alemanya, és clar que la revolució hauria pogut triomfar-hi en 1918 i en 1919 si la massa hagués estat dirigida com convé pel partit. En 1917, l’exemple de Finlàndia ens ha mostrat que el moviment revolucionari s’hi desenvolupà en condicions excepcionalment favorables, sota la cobertura i amb l’ajuda militar directa de la Rússia revolucionària. Però la majoria de la direcció del partit finlandès era socialdemòcrata i feu fracassar la revolució. Aquesta lliçó la dona, i no menys clarament, l’experiència d’Hongria. En aquest país, els comunistes aliats als socialdemòcrates d’esquerra no conquistaren el poder però el reberen de mans de la burgesia espantada. La revolució hongaresa, victoriosa sense batalla i sense victòria, es trobà des del principi privada d’una direcció combativa. El Partit Comunista es fongué amb el Partit Socialdemòcrata, mostrant, per això, que no era vertaderament comunista i que, en conseqüència, era, malgrat l’esperit combatiu dels proletaris hongaresos, incapaç de conservar el poder que havia obtingut tan fàcilment. La revolució proletària no pot triomfar sense el partit, contra el partit o mitjançant un succedani del partit. Aquest és el principal ensenyament dels deu darrers anys. Els sindicats anglesos poden, cert, esdevenir una palanca puixant de la revolució proletària; poden, com és ara, en determinades condicions i per un cert període, reemplaçar inclús els soviets. Però no ho podran fer sense el recolzament del Partit Comunista ni, amb molta més raó, contra ell; no podran fer aquest paper més que si la influència comunista esdevé preponderant al seu si. Aquesta lliçó sobre el paper i la importància del partit en la revolució proletària l’hem pagada molt cara per a no retenir-la íntegrament.

En les revolucions burgeses, la consciència, la preparació i el mètode han fet un paper molt menys gran que el que estan apel·lats a fer, i fan ja, en les revolucions del proletariat. La força motriu de la revolució burgesa era igualment la massa, però molt menys conscient i organitzada que ara. La direcció era a les mans de les diferents fraccions de la burgesia que disposava de la riquesa, instrucció i organització (municipis, universitats,

premsa, etc.). La monarquia burocràtica es defenia empíricament, obrant a l'atzar. La burgesia escollia el moment favorable en què ella podia, explotant el moviment de les masses populars, llençar tot el seu pes social a la balança i fer-se amb el poder. Però en la revolució proletària el proletariat és no solament la principal força combativa sinó, també i en la persona de la seua avantguarda, la força dirigent. Sols el partit del proletariat pot, en la revolució proletària, fer el paper que feien, en la revolució burgesa, la puixança de la burgesia, la seua instrucció, municipis i universitats. El seu paper és tant més gran com és de formidablement acrescua la consciència de classe del seu enemic. En el curs dels segles de la seua dominació, la burgesia ha elaborat una escola política incomparablement superior a la de l'antiga monarquia burocràtica. Si el parlamentarisme ha estat per al proletariat, fins a cert punt, una escola de preparació per a la revolució, encara ha estat més una escola d'estratègia contrarevolucionària per a la burgesia. És prou per a demostrar-ho d'indicar que és pel parlamentarisme que la burgesia ha educat a la socialdemocràcia, que és ara el més puixant baluard de la propietat individual. L'època de la revolució social en Europa, com ho han mostrat les primeres experiències, serà una època de batalles no solament implacables sinó raonades, molt més raonades que a ca nostra en 1917.

Heus aquí perquè ens cal abordar altrament que hom no fa ara les qüestions de la guerra civil i, en particular, de la insurrecció. Seguint a Lenin, repetim freqüentment les paraules de Marx: "La insurrecció és un art". Però aquest pensament únicament és una frase buida si hom no estudia els elements essencials de l'art de la guerra civil sobre la base de la vasta experiència acumulada durant aquestes darrers anys. Cal dir-ho obertament: nostra indiferència envers les qüestions de la insurrecció armada testimonia la considerable força que encara té entre nosaltres la tradició socialdemòcrata. El partit que considera superficialment les qüestions de la guerra civil amb l'esperança que tot s'arranjarà per si mateix en el moment necessari, patirà un fracàs. Cal estudiar col·lectivament i assimilar l'experiència de les batalles proletàries des de 1917.

La història, esbossada més amunt, dels agrupaments del partit en 1917, representa igualment una part essencial de l'experiència de la guerra civil i té una importància directa per a la política de la Internacional Comunista. Ja ho hem dit i ho repetim: l'estudi de les nostres divergències de punts de vista no pot ni deu, en cap cas, ser considerada com dirigida contra els camarades que menaren aleshores una política errada. Però, per altra banda, seria inadmissible esborrar de la història del partit el seu capítol més important únicament perquè tots els membres del partit no marxaven aleshores a la par amb la revolució del proletariat. El partit pot i deu

conèixer *tot* el seu passat per tal d'apreciar-lo com convinga i posar cada cosa en el seu pla. La tradició d'un partit revolucionari no està feta de reticències sinó de claredat crítica.

La història ha assegurat al nostre partit avantatges revolucionaris incomparables. Tradicions de la lluita heroica contra el tsarisme, hàbituds i procediments revolucionaris lligats a les condicions d'acció clandestina, elaboració teòrica de l'experiència revolucionària de tota la humanitat, lluita contra el menxevisme, contra el corrent dels *narodniki*, contra el conciliacionisme, experiència de la Revolució de 1905, elaboració teòrica d'aquesta experiència durant els anys de la contrarevolució, examen dels problemes del moviment obrer internacional des del punt de vista de les lliçons de 1905: heus aquí, en conjunt, el que ha donat al nostre partit un tremp excepcional, una clarividència superior, una envergadura revolucionària sense exemple. I, no obstant, en aquest partit tant bé preparat o, més aviat, en les seues esferes dirigents, es formà, en el moment de l'acció decisiva, un grup d'antics bolxevics revolucionaris experimentats que s'oposà violentament al colp de força proletari i que, durant el període més crític de la revolució (de febrer de 1917 a febrer de 1918), ocupà en totes les qüestions essencials una posició socialdemòcrata. Per tal de preservar el partit i la revolució de les conseqüències d'aquest estat de coses, calgué l'excepcional influència de Lenin en el partit. És això el que cal no oblidar si volem que els partits comunistes d'altres països aprenguen alguna cosa de la nostra escola. La qüestió de la selecció del personal dirigent té, per als de l'Europa Occidental, una importància excepcional. És el que demostra l'experiència, entre d'altres, de la fallida d'Octubre de 1923 a l'Alemanya. Però aquesta selecció ha de ser efectuada sobre el principi de l'*acció revolucionària*... Hem tingut en Alemanya força ocasions per a provar el valor dels dirigents del partit en el moment de les lluites directes. Sense aquesta prova, tots els altres criteris no poden considerar-se com a segurs. En el curs d'aquests darrers anys, França ha tingut moltes menys convulsions revolucionàries, inclús limitades. No obstant, hi hagué alguna lleugera explosió de guerra civil quan el Comitè director del partit i els dirigents sindicals hagueren de reaccionar front a qüestions urgents i importants (com és ara el míting sagnant del 11 de gener de 1924). L'estudi atent d'episodis d'aquest gènere ens forneix dades inestimables que permeten apreciar el valor de la direcció del partit, la conducta dels seus caps i diferents òrgans. No tenir en compte aquestes dades per a la selecció dels homes és anar, inevitablement, cap a la derrota puix, sense direcció perspicaç, resoluta i coratjosa del partit, la victòria de la revolució proletària és impossible.

Tot partit, inclús el més revolucionari, elabora inevitablement el seu conservadorisme d'organització, si no mancava de l'estabilitat necessària. Però respecte a això tot és qüestió de graus. En un partit revolucionari la dosi necessària de conservadorisme ha de combinar-se amb el sencer afranquiment de la rutina, la flexibilitat d'orientació i l'audàcia en l'acció. És en els capgiraments històrics que aquestes qualitats es verifiquen de la millor manera. Lenin, ho hem vist més amunt, deia que sovint els partits, inclús els revolucionaris, quan s'enfrontaven a un canvi brusc de situació i, per tant, de tasques, continuaven seguint la seua línia anterior i, per això, esdevenien, o amenaçaven en esdevindre, un fre al desenvolupament revolucionari. El conservadorisme del partit, com la seua iniciativa revolucionària, troben la seua expressió més concentrada en els òrgans de la direcció. Ara bé, els partits comunistes europeus encara han d'enfrontar-se al seu capgirament més brusc: aquell en què passaran del treball preparatori a la presa del poder. Aquest capgirament és el que exigeix més qualitats, imposa més responsabilitat i és el més perillós. Deixar passar el moment és per al partit el més gran desastre que el puga colpejar.

Considerada a la llum de la nostra pròpia experiència, l'experiència de les batalles dels últims anys en Europa i, principalment, en Alemanya, ens mostren que hi ha dues categories de caps inclinats a fer recular el partit en el moment en què li cal acomplir el major salt endavant. Uns arriben en què veuen principalment les dificultats, els obstacles i aprecien cada situació amb la posició presa ja, inconscient a vegades, per a apartar-se de l'acció. En altres el marxisme esdevé un mètode que serveix per a motivar la impossibilitat de l'acció revolucionària. Els menxevics russos representaven l'espècimen més característic d'aquest tipus de cap. Però aquest tipus no és limita al menxevisme i, en el moment més crític, es revela en el partit més revolucionari, en els militants ocupant els més alts llocs. Els representants de l'altra categoria són agitadors superficials. No veuen els obstacles fins que no hi ensopeguen de front. El seu costum d'eludir les dificultats reals fent jocs de mans amb les paraules, el seu optimisme extrem en totes les qüestions es transformen, inevitablement, en impotència i pessimisme quan arriba el moment de l'acció decisiva. Per al primer tipus, per al revolucionari mesquí, de pa sucat amb oli, les dificultats per a la presa del poder no són sinó l'acumulació i multiplicació de totes les dificultats a què està habituat en el seu camí. Per al segon tipus, per a l'optimista superficial, les dificultats de l'acció revolucionària sorgeixen sempre sobtadament. En el període de preparació, aquests dos homes tenen una conducta diferent, un apareix com un escèptic i l'altre, per contra, pot semblar un ardent revolucionari. Però, en el moment decisiu, tots dos marxen de la mà aixecant-se contra la insurrecció. No obstant, tot el treball de preparació no té valor més que en la mesura en què converteix

el partit, i sobretot els seus òrgans dirigents, en capaços de determinar el moment de la insurrecció i dirigir-la. Puix la tasca del Partit Comunista és fer-se amb el poder per tal de procedir a la refosa de la societat.

Aquests últims temps hom ha parlat i escrit, freqüentment, sobre la necessitat de la bolxevització de la Internacional Comunista. Aquesta és una tasca urgent, indispensable, la necessitat de la qual es fa sentir encara més imperiosament després de les terribles lliçons que ens han estat donades el passat any en Bulgària i en Alemanya. El bolxevisme no és pas una doctrina (és a dir: no és únicament una doctrina) sinó un sistema d'educació revolucionari per a l'acompliment de la revolució proletària. Què és bolxevitzar els Partits Comunistes? És educar-los, és seleccionar al seu si un personal dirigent de forma que no s'afluïxe en el moment de la seua Revolució d'Octubre.

DOS PARAULES SOBRE AQUEST LLIBRE

La primera fase de la revolució “democràtica” va de la Revolució de Febrer a la crisi d'abril i a la seua solució, el 6 de maig, per la creació d'un govern de coalició en què hi participaven els menxevics i els *narodniki*. L'autor de la present obra no va prendre part als esdeveniments d'aquesta primera fase puix que no va arribar a Petrograd fins el 5 de maig, a la vespra de la constitució del govern de coalició. La primera etapa de la revolució i les seues perspectives estan analitzades en articles escrits en Amèrica. Jo crec que, en tot el que tenen d'essencial, aquests articles concorden amb l'anàlisi que Lenin feia de la revolució en les seues *Cartes des de lluny*.

Des del primer dia de la meua arribada a Petrograd, treballí en complet acord amb el Comitè Central dels bolxevics. No cal ni dir-ho, jo recolzava senceraement la teoria de Lenin sobre la conquesta del poder pel proletariat. En allò que concerneix el camperolat no tenia la més mínima ombra de divergència de punt de vista amb Lenin, que acabava aleshores la primera etapa de la seua lluita contra els bolxevics de dreta, enarborant la consigna “Dictadura democràtica del proletariat i del camperolat”. Fins a la meua adhesió al partit, vaig prendre part a l'elaboració d'una sèrie de decisions i de documents que duïen l'estampilla del partit. L'únic motiu que em va fer retardar en tres mesos la meua adhesió al partit fou el desig d'accelerar la fusió dels bolxevics amb els millors elements de l'organització *interseccions* i, en general, amb els internacionalistes revolucionaris. Vaig menar aquesta política amb el complet acord de Lenin.

La redacció d'aquesta obra ha cridat la meua atenció sobre una frase d'un dels meus articles d'aleshores en favor de la unificació, frase en què jo

senyalava, en matèria d'organització, "l'estret esperit de cercle" dels bolxevics. Certament que pensadors tan profunds com Sorine no deixaran de relacionar directament aquesta frase amb el paràgraf primer de l'estatut. No veig la necessitat d'engegar una discussió sobre la qüestió ara que, verbalment i efectiva, he reconegut les meues grans faltes en matèria d'organització. Però el lector menys previngut trobarà una explicació molt més simple i més directa de l'expressió amunt citada en les condicions concretes del moment. Els obrers interseccions servaven encara una gran malfiança vers la política d'organització del Comitè de Petrograd. Heus aquí el que vaig replicar en el meu article: "L'esperit de cercle, herència del passat, existeix encara però, per tal que disminuisca, les interseccions han de cessar de dur una existència aïllada, a part."

La meua "proposició", purament polèmica, en el Primer Congrés dels Soviets, de formar un govern amb una dotzena de Pietxekhanov fou interpretada (per Soukhanov, crec) com la manifestació d'una inclinació personal per Pietxekhanov i, ahora, com una tàctica diferent a la de Lenin. És evident que és un absurd. Quan el nostre partit exigia que els soviets, dirigits pels menxevics i social revolucionaris, prengueren el poder, "exigia", per això mateix, un ministeri compost de gent com Pietxekhanov. Entre Pietxekhanov, Txernov i Dan, no hi havia, en última anàlisi, cap diferència fonamental; tots ells podien igualment servir per a facilitar la transmissió del poder de la burgesia al proletariat. Potser Pietxekhanov coneixia un xic millor l'estadística i feia la impressió d'un home un poc més pràctic que Tseretelli o Txernov. Una dotzena de Pietxekhanov era un govern compost per representants ordinaris de la democràcia petitburgesa en comptes de la coalició. Quan les masses peterburgeses dirigides pel nostre partit arboraren la consigna: "A baix els deu ministres burgesos!", exigien, per això mateix, que els menxevics i els *narodniki* ocupessen els llocs d'aquests. "Expulseu els cadets, preneu el poder, senyors demòcrates burgesos; fiqueu en el govern a dotze Pietxekhanov i vos permetrem anar-vos dels vostres llocs el més "pacíficament" possible quan sone l'hora. Ara bé, no ha de tardar en sonar. No es pot parlar de què ací hi ha una línia especial; la meua línia era la que Lenin havia formulat manta vegades...

Kislovodsk, 15 de setembre de 1924

